

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

III kadencja

Prezes Rady Ministrów
RM 10-36-98
RM 10-37-98

Druk nr 342
Warszawa, 14 maja 1998 r.

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekty ustaw:

- 1) o finansach publicznych,
- 2) o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

Projekty podstawowych aktów wykonawczych do projektów ustaw zostaną przekazane w terminie późniejszym, niezwłocznie po zakończeniu prac nad ich przygotowaniem.

Jednocześnie, ze względu na wagę i pilność tych projektów ustaw, zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Marszałka o ich włączenie do porządku obrad 18. posiedzenia Sejmu w dniach 20 - 22 maja 1998 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do reprezentowania stanowiska Rządu w tych sprawach w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Finansów.

Z poważaniem

(-)Jerzy Buzek

U S T A W A

z dnia 1998 r.

o finansach publicznych

Dział I

Podstawowe definicje

Art. 1.

Ustawa określa:

- 1) pojęcia: dochodów publicznych, środków publicznych, wydatków publicznych, deficytu i nadwyżki sektora finansów publicznych oraz państwowego długu publicznego,
- 2) zasady gromadzenia dochodów publicznych,
- 3) zasady i sposoby zapewnienia jawności i przejrzystości finansów publicznych,
- 4) formy organizacyjno-prawne jednostek należących do sektora finansów publicznych,
- 5) zasady planowania i dysponowania środkami publicznymi,
- 6) zasady zarządzania państwowym długiem publicznym oraz procedury ostrożnościowe i sanacyjne wprowadzane w razie nadmiernego zadłużenia,
- 7) sposób finansowania deficytu i zasady operacji finansowych dokonywanych przez sektor finansów publicznych,
- 8) zakres projektowanych i uchwalanych budżetów opartych na dochodach publicznych, w tym zasady klasyfikacji dochodów i wydatków,
- 9) zasady opracowywania i uchwalania budżetów,
- 10) zasady i tryb wykonywania budżetów,
- 11) odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Art. 2.

1. Dochody publiczne obejmują daniny publiczne i pozostałe dochody.
2. Daniny publiczne obejmują podatki oraz inne świadczenia pieniężne, których obowiązek ponoszenia na rzecz państwa wynika z przepisów szczególnych.
3. Pozostałe dochody obejmują:
  - 1) dochody z mienia, w szczególności z najmu oraz dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze, dywidendy od wniesionego kapitału,
  - 2) dochody ze sprzedaży towarów i usług świadczonych przez jednostki, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 3 i 5,
  - 3) spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej,
  - 4) inne dochody uzyskiwane na podstawie odrębnych przepisów.
4. Pozostałe dochody są pobierane przez organy finansowane z danin publicznych lub przez podległe albo nadzorowane przez te organy jednostki, o których mowa w art. 5 ust. 2.

Art. 3.

1. Środki publiczne obejmują:
  - 1) dochody publiczne,
  - 2) środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
  - 3) przychody uzyskiwane przez organy i jednostki, o których mowa w art. 5 ust. 2.
2. Źródłami przychodów, o których mowa w ust. 1, są:
  - 1) sprzedaż mienia:
    - a) Skarbu Państwa,
    - b) jednostek samorządu terytorialnego,
    - c) innych jednostek, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 5,
  - 2) otrzymane pożyczki i kredyty,
  - 3) sprzedaż papierów wartościowych i przychody z innych transakcji finansowych,
  - 4) spłaty udzielonych ze środków publicznych pożyczek i kredytów.

Art. 4.

1. Wydatkami publicznymi są wydatki finansowane ze środków publicznych.
2. Źródłem finansowania wydatków publicznych może być także nadwyżka z lat poprzednich.

Art. 5.

1. Organy finansowane z danin publicznych oraz jednostki inne niż przedsiębiorstwa państwowe, banki państwowe i spółki prawa handlowego, podległe lub nadzorowane przez te organy, stanowią sektor finansów publicznych w rozumieniu niniejszej ustawy.
2. Dla potrzeb niniejszej ustawy do sektora finansów publicznych zalicza się:
  - 1) organy władzy publicznej, sądy i trybunały, organy kontroli i ochrony prawa,
  - 2) organy administracji rządowej,
  - 3) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1 i 2,
  - 4) organy samorządu terytorialnego oraz podległe tym organom jednostki organizacyjne,
  - 5) państwowe osoby prawne, inne niż przedsiębiorstwa państwowe, banki państwowe i spółki prawa handlowego oraz inne państwowe jednostki organizacyjne nie objęte Krajowym Rejestrem Sądowym- jeżeli działalność tych organów jest finansowana ze środków publicznych w całości lub części.
3. Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, zaliczyć do sektora finansów publicznych inne jednostki, niż wymienione w ust. 2, jeśli źródłem ich finansowania są środki publiczne, z tym że w odniesieniu do jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego dokonuje zaliczenia na wniosek zarządu jednostki samorządu terytorialnego.
4. Sektor finansów publicznych dzieli się na:
  - 1) podsektor rządowy, który tworzą jednostki wymienione w ust. 2 pkt 1-3 i 5,
  - 2) podsektor samorządowy, który tworzą jednostki wymienione w ust. 2 pkt 4.
5. Ilekroć w ustawie jest mowa o podmiotach sektora finansów publicznych, tworzą go wszystkie jednostki, o których mowa w ust. 2 i 3.

Art. 6.

1. Ogół operacji finansowych dokonywanych przez podmioty, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3 oraz wynikające z nich wielkości, stanowią finanse publiczne.
2. Do finansów publicznych zalicza się w szczególności:
  - 1) pobieranie i gromadzenie dochodów,
  - 2) wydatkowanie środków publicznych,
  - 3) finansowanie deficytu,
  - 4) zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne,
  - 5) zarządzanie środkami publicznymi,
  - 6) zarządzanie długiem publicznym.

Art. 7.

1. Dodatnia różnica między dochodami publicznymi powiększonymi o środki, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2, a wydatkami publicznymi stanowi nadwyżkę sektora finansów publicznych, zaś ujemna różnica jest deficytem sektora finansów publicznych.
2. Dochody i wydatki oraz deficyt lub nadwyżkę sektora finansów publicznych ustala się po wyeliminowaniu przepływów finansowych pomiędzy podmiotami należącymi do tego sektora.

Art. 8.

Przez potrzeby pożyczkowe budżetu państwa rozumie się środki finansowe niezbędne do sfinansowania deficytu budżetu państwa, spłat wcześniej zaciągniętych zobowiązań, sfinansowania udzielanych przez Skarb Państwa pożyczek oraz wykonywania innych operacji finansowych związanych z długiem Skarbu Państwa.

Art. 9.

1. Przez państwowy dług publiczny rozumie się skonsolidowane, nominalne zadłużenie podmiotów sektora finansów publicznych.
2. Przez dług publiczny Skarbu Państwa rozumie się nominalne zadłużenie Skarbu Państwa.

Art. 10.

1. Państwowy dług publiczny obejmuje zobowiązania sektora finansów publicznych z następujących tytułów:
  - 1) wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne,
  - 2) zaciągniętych kredytów i pożyczek,
  - 3) depozytów,
  - 4) zobowiązań wymagalnych jednostek budżetowych,
  - 5) zobowiązań wynikających z ustaw i orzeczeń sądu,
  - 6) innych zobowiązań, z wyjątkiem niewymagalnych zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji.
2. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu publicznego Skarbu Państwa, uwzględniające w szczególności podstawowe kategorie przedmiotowe i podmiotowe zadłużenia oraz okresy zapadalności.

Art. 11.

1. Łączną kwotę państwowego długu publicznego, z tytułów, o których mowa w art. 10 ust. 1, oblicza się jako wartość nominalną zobowiązań, przy wyłączeniu wzajemnych zobowiązań podmiotów sektora (konsolidacja).
2. Przez wartość nominalną zobowiązania rozumie się:
  - 1) wartość nominalną wyemitowanych papierów wartościowych,
  - 2) wartość nominalną zaciągniętej pożyczki (kredytu) lub innego zobowiązania, to jest kwotę świadczenia głównego, należną do zapłaty w dniu wymagalności zobowiązania.
3. Wartość nominalna zobowiązań indeksowanych lub kapitalizowanych odpowiada początkowej wartości nominalnej z uwzględnieniem przyrostu kapitału, wynikającego z indeksacji lub kapitalizacji, naliczonego na koniec okresu sprawozdawczego.
4. Przepisy ust. 1-3 stosuje się do obliczania kwot niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji nie zaliczanych do państwowego długu publicznego, a także odpowiednio do obliczania długu publicznego Skarbu

Państwa oraz kwot zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji nie zaliczanych do długu publicznego Skarbu Państwa.

5. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ustalania wartości zobowiązań zaliczanych do państwowego długu publicznego, długu publicznego Skarbu Państwa, a także wartości zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji.

Dział II

Jawność i przejrzystość finansów publicznych

Art. 12.

1. Finanse publiczne są jawne i prowadzone są w sposób zapewniający ich maksymalną przejrzystość.
2. Zasada jawności finansów publicznych jest realizowana, z zastrzeżeniem ust. 3, przez:
  - 1) jawność debaty budżetowej,
  - 2) ogłaszanie ustawy budżetowej oraz uchwał budżetowych jednostek samorządu terytorialnego,
  - 3) podawanie do publicznej wiadomości:
    - a) omówienia ustawy budżetowej oraz uchwał budżetowych jednostek samorządu terytorialnego,
    - b) kwot dotacji udzielanych z budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
    - c) omówienia sprawozdania z wykonania budżetu państwa oraz sprawozdań z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
    - d) corocznych sprawozdań dotyczących finansów i działalności jednostek należących do sektora finansów publicznych,
    - e) przez Ministra Finansów zbiorczych danych dotyczących finansów publicznych.
3. Zasady jawności finansów publicznych nie stosuje się do dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów, których pochodzenie lub przeznaczenie zostało uznane za tajemnicę państwową na podstawie odrębnych przepisów lub jeżeli wynika to z umów międzynarodowych.

4. Zasada przejrzystości finansów publicznych jest realizowana przez:
  - 1) stosowanie zasad klasyfikacji dochodów i wydatków, określonych w art. 14,
  - 2) stosowanie jednolitych zasad rachunkowości i sprawozdawczości przez wszystkie jednostki sektora finansów publicznych.

Art. 13.

1. Minister Finansów, w drodze obwieszczenia, ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski":
  - 1) kwotę:
    - a) państwowego długu publicznego,
    - b) niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych,
    - c) długu publicznego Skarbu Państwa,
    - d) niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa,
  - 2) relacje:
    - a) łącznej kwoty państwowego długu publicznego powiększonej o kwotę niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych do produktu krajowego brutto,
    - b) łącznej kwoty długu publicznego Skarbu Państwa powiększonej o kwotę niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa do produktu krajowego brutto.
2. Ogłoszenie kwot, o których mowa w ust. 1 pkt 1, jest dokonywane:
  - 1) dla stanu za rok budżetowy - w terminie do dnia 31 maja roku następnego,
  - 2) dla stanu za pierwszą połowę roku budżetowego - w terminie do dnia 30 września tego roku.
3. Ogłoszenie relacji, o których mowa w ust. 1 pkt 2, dokonywane jest dla stanu za rok budżetowy - w terminie do dnia 31 maja roku następnego.
4. W celu obliczenia relacji, o których mowa w ust. 1 pkt 2, uwzględnia się wielkość produktu krajowego brutto ogłoszoną przez Prezesa Głównego

Urzędu Statystycznego, albo w przypadku jej braku ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego wstępne dane o wielkości produktu krajowego brutto.

Art. 14.

1. Dochody sektora finansów publicznych klasyfikuje się według:
  - 1) działów i rozdziałów - określających rodzaj działalności, z którego pochodzą dochody,
  - 2) paragrafów - określających rodzaj dochodu.
2. Wydatki sektora finansów publicznych klasyfikuje się według:
  - 1) działów i rozdziałów - określających rodzaj działalności, z jaką związany jest wydatek,
  - 2) paragrafów - określających ekonomiczny charakter wydatku.
3. Przychody i rozchody Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych, nie będące dochodami i wydatkami sektora, klasyfikuje się według paragrafów określających rodzaj przychodu lub rozchodu.
4. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia:
  - 1) szczegółową klasyfikację dochodów i wydatków sektora finansów publicznych,
  - 2) zasady zaliczania poszczególnych rodzajów dochodów i wydatków do odpowiednich podziałek klasyfikacji sektora finansów publicznych,
  - 3) klasyfikację przychodów i rozchodów, o których mowa w ust. 3.
5. Ustalając klasyfikację, o której mowa w ust. 4, Minister Finansów uwzględnia zasady Europejskiej Klasyfikacji Działalności.
6. Minister Finansów może, w drodze rozporządzenia, określić większy stopień szczegółowości klasyfikacji wydatków uwzględniający specyfikę zadań z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.

Art. 15.

1. Jednostki sektora finansów publicznych prowadzą rachunkowość według zasad określonych w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. Nr 121, poz. 591 oraz z 1997 r. Nr 32, poz. 183, Nr 43, poz. 272,

Nr 88, poz. 554, Nr 118, poz. 754, Nr 139, poz. 933 i 934, Nr 140, poz. 939 i Nr 141, poz. 945).

2. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia:
  - 1) jednolity plan kont dla jednostek sektora finansów publicznych,
  - 2) szczególne zasady rachunkowości oraz plany kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 3) zasady rachunkowości oraz plany kont dla organów podatkowych w zakresie poboru i rozliczenia podatków, opłat oraz innych niepodatkowych należności budżetu, do których ustalania lub określania uprawnione są organy podatkowe.
3. Plany kont, o których mowa w ust. 2, powinny uwzględniać zasady rachunkowości określone w ustawie, o której mowa w ust. 1 i standardach międzynarodowych, z tym że:
  - 1) zapisy na kontach księgi głównej będą dokonywane w oparciu o zasadę podwójnego zapisu,
  - 2) dochody i wydatki będą ujmowane w terminie ich zapłaty, niezależnie od rocznego budżetu, którego dotyczą,
  - 3) będą ujmowane również wszystkie etapy rozliczeń poprzedzające płatność dochodów i wydatków, a w zakresie wydatków także zaangażowanie środków,
  - 4) odsetki od nieterminowych płatności będą ujmowane nie później niż na koniec każdego kwartału,
  - 5) przeszacowanie wartości aktywów i pasywów dewizowych według bieżących kursów walutowych będzie dokonywane na koniec kwartału,
  - 6) zadłużenie będzie wyceniane według wartości emisyjnej skorygowanej o skumulowane odsetki, a pasywa nominowane w walutach obcych będą wycenione również według bieżących kursów walutowych.
4. Szczególne zasady rachunkowości mogą dotyczyć:
  - 1) wykonania budżetu,
  - 2) majątku trwałego stanowiącego własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,

- 3) wyceny poszczególnych składników aktywów i pasywów,
- 4) sprawozdań finansowych.

Art. 16.

1. Jednostki sektora finansów publicznych sporządzają sprawozdania z wykonania finansów publicznych, zwane dalej "sprawozdaniami budżetowymi".
2. Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, określi w drodze rozporządzenia:
  - 1) rodzaje i zasady sporządzania sprawozdań budżetowych z wykonania planów finansowych:
    - a) jednostek budżetowych,
    - b) zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych, środków specjalnych jednostek budżetowych,
    - c) funduszy celowych,
    - d) pozostałych jednostek sektora finansów publicznych,
  - 2) rodzaje i zasady sporządzania sprawozdań w zakresie państwowego długu publicznego oraz poręczeń i gwarancji sektora finansów publicznych,
  - 3) zasady sporządzania zbiorczych, skonsolidowanych sprawozdań budżetowych jednostek samorządu terytorialnego,
  - 4) zasady sporządzania łącznych, skonsolidowanych sprawozdań budżetowych dysponentów części budżetowych i budżetu państwa,
  - 5) jednostki zobowiązane do sporządzania poszczególnych rodzajów sprawozdań budżetowych i sprawozdań finansowych określonych w art. 15 ust. 4 pkt 4, terminy sporządzania tych sprawozdań oraz odbiorców sprawozdań,
  - 6) zakres, terminy i tryb publikowania sprawozdań wymienionych w pkt 1 lit. a-d.

Art. 17.

1. Minister Finansów podaje do publicznej wiadomości zbiorcze dane dotyczące finansów publicznych, obejmujące w szczególności dochody i wydatki, zobowiązania i należności, gwarancje i poręczenia.

2. Minister Finansów podaje do publicznej wiadomości, co najmniej raz na kwartał, informacje obejmujące:
  - 1) kwotę deficytu lub nadwyżki budżetu państwa,
  - 2) kwotę długu publicznego Skarbu Państwa,
  - 3) wykaz udzielonych przez Skarb Państwa poręczeń i gwarancji, z wymienieniem podmiotów, których te poręczenia i gwarancje dotyczą,
  - 4) wykaz osób prawnych, którym umorzono znaczące kwoty zaległości podatkowych,
  - 5) wykaz osób prawnych, które posiadają największe zaległości podatkowe.

Art. 18.

1. Sprawozdania finansowe i budżetowe jednostek sektora finansów publicznych, innych niż jednostki budżetowe, podlegają badaniu i ogłaszaniu w trybie i na zasadach określonych w ustawie, o której mowa w art. 15 ust. 1.
2. Zbiornicze, skonsolidowane sprawozdania finansowe jednostek samorządu terytorialnego oraz dysponentów części budżetowych podlegają badaniu nie rzadziej niż raz na trzy lata, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Pierwsze badanie i ogłoszenie sprawozdań jednostek samorządu terytorialnego, dysponentów części budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych wraz z opinią biegłego rewidenta powinno być dokonane nie później niż za rok 2002.
4. Jednostki samorządu terytorialnego, dysponenti części budżetowych, zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych przekazują do ogłoszenia sprawozdania wraz z opinią biegłego rewidenta w terminie jednego miesiąca od wydania opinii.

Dział III
Zasady gospodarki finansowej podmiotów sektora finansów publicznych
i ich formy organizacyjno-prawne

Rozdział 1
Zasady ogólne

Art. 19.

1. Sposób gromadzenia środków publicznych z poszczególnych tytułów określają odrębne ustawy.
2. Środki publiczne, z zastrzeżeniem ust. 3, nie powinny być przeznaczane na finansowanie imiennie wymienionych wydatków.
3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do:
  - 1) wydatków finansowanych z kredytów udzielonych przez międzynarodowe instytucje finansowe,
  - 2) wydatków finansowanych z bezzwrotnej pomocy zagranicznej lub międzyrządowej,
  - 3) dochodów określonych odrębnymi ustawami, na finansowanie wyodrębnionych wydatków,
  - 4) jednostek prowadzących działalność gospodarczą.

Art. 20.

1. Rozdysponowanie środków publicznych na finansowanie wyodrębnionych wydatków powinno być poprzedzone analizą celowości dokonania tych wydatków.
2. W wyniku analizy, o której mowa w ust. 1, dysponent środków publicznych powinien:
  - 1) powstrzymać się od finansowania wydatków ze środków publicznych, jeśli uzna, że wydatki te mogą być finansowane środkami spoza sektora finansów publicznych, bądź
  - 2) określić zasady finansowania wydatku ze środków publicznych.
3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, dysponent powinien, z zachowaniem zasad uczciwej konkurencji, wybrać najefektywniejszy sposób

wykorzystania środków publicznych, powierzając realizację wydatku jednostce sektora finansów publicznych, bądź jednostce spoza sektora finansów publicznych.

4. Zwiększenie środków publicznych na realizację wyodrębnionego wydatku lub przyznanie tych środków na finansowanie nowego wydatku wymaga wskazania podstawy prawnej oraz oceny w trybie opisanym w ust. 3.

Art. 21.

1. Ujęte w budżetach jednostek sektora finansów publicznych:
  - 1) dochody - stanowią prognozy ich wielkości,
  - 2) wydatki - stanowią nieprzekraczalny limit.
2. Ujęte w rocznych planach przychodów i rozchodów jednostek sektora finansów publicznych:
  - 1) przychody - stanowią prognozy ich wielkości,
  - 2) rozchody - mogą ulec zmianie, jeżeli:
    - a) zrealizowano przychody wyższe od prognozowanych,
    - b) zmiana rozchodów nie spowoduje zwiększenia dotacji z budżetu oraz nie zmniejszy wielkości i planowanych wpłat do budżetu, albo zysków oraz planowanego stanu środków na dzień 31 grudnia roku objętego planowaniem.
3. Zmiany przychodów i rozchodów, o których mowa w ust. 2, wymagają dokonania zmian w rocznym planie przychodów i rozchodów.

Art. 22.

1. Zamieszczenie w budżecie państwa dochodów z określonych źródeł lub wydatków na określone cele nie stanowi podstawy roszczeń bądź zobowiązań państwa wobec osób trzecich, ani roszczeń tych osób wobec państwa.
2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do wydatków budżetu państwa na subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego.
3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do budżetów jednostek samorządu terytorialnego w zakresie roszczeń i zobowiązań samorządu terytorialnego i osób trzecich.

Art. 23.

1. Wydatki publiczne mogą być ponoszone w zakresie i wysokości ustalonej w ustawie budżetowej lub uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego.
2. Jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków.
3. Wydatki publiczne powinny być dokonywane:
  - 1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
  - 2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań,
  - 3) w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.
4. Jednostki sektora finansów publicznych dokonują zakupów dostaw, usług i robót budowlanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (Dz.U. Nr 76, poz. 344 i Nr 130, poz. 645, z 1995 r. Nr 99, poz. 488 oraz z 1997 r. Nr 123, poz. 777 i 778).
5. Planowanie i dokonywanie wydatków na realizację każdego kolejnego etapu programu wieloletniego poprzedzane jest analizą i oceną efektów uzyskanych w etapach poprzednich.

Art. 24.

1. Nie wolno realizować wydatków, które nie zostały ujęte w ustawie lub uchwale budżetowej.
2. Minister Finansów, w porozumieniu z dysponentami części budżetowych, o których mowa w art. 67 ust. 2, opracowuje harmonogram realizacji dochodów i wydatków budżetu państwa.
3. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego opracowuje harmonogram realizacji dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
4. Dysponent części budżetowej oraz zarząd jednostki samorządu terytorialnego informują podległe i nadzorowane jednostki o harmonogramie, o którym mowa w ust. 2 i 3.
5. Realizacja wydatków powinna być dokonywana zgodnie z harmonogramem, o którym mowa w ust. 2 i 3.

6. Dla poniesienia jednorazowego wydatku wyższego niż wielkość wynikająca z harmonogramu niezbędne jest uzyskanie zgody odpowiednio Ministra Finansów bądź zarządu jednostki samorządu terytorialnego.
7. Jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać zobowiązania do wysokości wynikającej z planu wydatków jednostki, pomniejszonej o wydatki na wynagrodzenia i uposażenia oraz o obligatoryjne wpłaty płatnika.
8. Dysponent części budżetowej lub zarząd jednostki samorządu terytorialnego mogą nałożyć na podległe jednostki, inne niż wymienione w ust. 7, środki dyscyplinujące wydatkowanie środków publicznych.

Art. 25.

Środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej są:

- 1) przeznaczone wyłącznie na cele określone w umowie międzyrządowej,
- 2) wydatkowane zgodnie z procedurami zawartymi w umowie, o której mowa w pkt 1, lub innymi procedurami obowiązującymi przy ich wykorzystywaniu.

Art. 26.

1. Przedstawiane Radzie Ministrów projekty aktów prawnych, których skutkiem finansowym może być zwiększenie wydatków lub zmniejszenie dochodów podmiotów sektora finansów publicznych, w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, wymagają określenia wysokości tych skutków i uprzedniego ich zaopiniowania przez Ministra Finansów.
2. Wydanie przez jakikolwiek organ administracji rządowej aktu normatywnego wywołującego skutki finansowe dla budżetu państwa, nie przewidziane w danej części budżetowej, wymaga porozumienia z Ministrem Finansów.
3. Projekt ustawy zmieniającej dochody bądź wydatki jednostek samorządu terytorialnego, w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, wymaga określenia wysokości skutków tych zmian oraz zaopiniowania przez stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.
4. Rada Ministrów przekazując do Sejmu projekt ustawy, o którym mowa w ust. 3, załącza opinię Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Rozdział 2

Formy organizacyjno-prawne jednostek sektora finansów publicznych

Art. 27.

1. Jednostka budżetowa prowadzi gospodarkę finansową według zasad określonych w niniejszej ustawie.
2. Jednostka budżetowa nie posiada osobowości prawnej.
3. Jednostki budżetowe tworzą, łączą i likwidują:
  - 1) ministrowie, kierownicy urzędów centralnych i wojewodowie oraz inne organy na podstawie odrębnych przepisów - państwowe jednostki budżetowe,
  - 2) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego - gminne, powiatowe lub wojewódzkie jednostki budżetowe.
4. Tworząc jednostkę budżetową organ, o którym mowa w ust. 3, nadaje jej statut, w którym określa w szczególności nazwę, siedzibę, zakres działania oraz micie, przekazywane jednostce w użytkowanie.
5. Likwidując jednostkę budżetową organ, o którym mowa w ust. 3, określa przeznaczenie mienia, znajdującego się w użytkowaniu jednostki; w przypadku państwowej jednostki budżetowej decyzja o przeznaczeniu tego mienia podejmowana jest w porozumieniu z Ministrem Skarbu Państwa.
6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do łączenia jednostek budżetowych.
7. Jednostki budżetowe pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
8. Podstawą gospodarki finansowej jednostki budżetowej jest plan dochodów i wydatków, zwany dalej "planem finansowym".

Art. 28.

1. Zakład budżetowy jest jednostką organizacyjną, która:
  - 1) odpłatnie wykonuje wyodrębnione zadania,
  - 2) pokrywa koszty swojej działalności z przychodów własnych, z zastrzeżeniem ust. 9 i 10 .
2. Zakład budżetowy nie posiada osobowości prawnej.

3. Zakłady budżetowe tworzą, łączą i likwidują:
  - 1) ministrowie, kierownicy urzędów centralnych lub wojewodowie oraz inne organy na podstawie odrębnych przepisów - państwowe zakłady budżetowe,
  - 2) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego - gminne, powiatowe i wojewódzkie zakłady budżetowe.
4. Tworząc zakład budżetowy organ, o którym mowa w ust. 3, nadaje mu statut, w którym określa jego nazwę i siedzibę, przedmiot działalności, źródła przychodów oraz przeznaczenie rozchodów, stan wyposażenia w środki obrotowe oraz mienie przekazywane zakładowi w użytkowanie.
5. Likwidując zakład budżetowy organ, o którym mowa w ust. 3, określa przeznaczenie mienia znajdującego się w użytkowaniu zakładu; w przypadku państwowego zakładu budżetowego decyzja o przeznaczeniu tego mienia podejmowana jest w porozumieniu z Ministrem Skarbu Państwa.
6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do łączenia zakładów budżetowych.
7. Należności i zobowiązania zlikwidowanego zakładu budżetowego przejmuje organ, który go zlikwidował.
8. Podstawą gospodarki finansowej zakładu budżetowego jest roczny plan finansowy, obejmujący przychody i rozchody oraz stan środków obrotowych i rozliczenia z budżetem.
9. Zakład budżetowy może otrzymywać z budżetu dotację przedmiotową.
10. W zakresie określonym w odrębnych przepisach zakład budżetowy może otrzymywać dotację podmiotową lub dotację celową na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji.
11. Nowo tworzonemu zakładowi budżetowemu może być przyznana jednorazowa dotacja z budżetu na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.
12. Zakład budżetowy dokonuje wpłat do budżetu nadwyżek środków obrotowych.
13. W planie finansowym zakładu budżetowego wyodrębnia się w szczególności:
  - 1) przychody własne,
  - 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
  - 3) wydatki na wynagrodzenia i składniki naliczane od wynagrodzeń,
  - 4) wydatki inwestycyjne.

14. W planie finansowym zakładu budżetowego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku w przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i rozchodów pod warunkiem, że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu ani zwiększenia dotacji z budżetu.

Art. 29.

1. Gospodarstwem pomocniczym jest wyodrębniona z jednostki budżetowej, pod względem organizacyjnym i finansowym, część jej podstawowej działalności lub działalności ubocznej.
2. Gospodarstwo pomocnicze pokrywa koszty swojej działalności z uzyskiwanych przychodów własnych, z zastrzeżeniem ust. 7.
3. Gospodarstwo pomocnicze tworzy i likwiduje kierownik jednostki budżetowej, po uprzednim uzyskaniu zgody:
  - 1) właściwego ministra, kierownika urzędu centralnego lub wojewody - w przypadku gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych,
  - 2) zarządu jednostki samorządu terytorialnego - w przypadku gospodarstw pomocniczych gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych.
4. Tworząc gospodarstwo pomocnicze kierownik jednostki budżetowej określa nazwę i siedzibę gospodarstwa pomocniczego, nazwę i siedzibę jednostki budżetowej, przedmiot działalności wyodrębnionej z zakresu działalności jednostki budżetowej oraz składniki majątkowe przydzielone gospodarstwu przez jednostkę budżetową.
5. Składniki majątkowe, należności i zobowiązania zlikwidowanego gospodarstwa pomocniczego przejmuje jednostka budżetowa, przy której funkcjonowało gospodarstwo.
6. Podstawą gospodarki finansowej gospodarstwa pomocniczego jest roczny plan finansowy obejmujący przychody, rozchody, rachunek wyników, stan środków obrotowych i rozliczenia z budżetem.
7. Gospodarstwo pomocnicze może otrzymywać z budżetu dotacje przedmiotowe.
8. Nowo utworzone gospodarstwo pomocnicze jednostki budżetowej może otrzymać z budżetu dotację na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.

9. Sprzedaży usług na rzecz macierzystej jednostki budżetowej, gospodarstwo pomocnicze dokonuje według kosztów własnych.
10. Gospodarstwo pomocnicze wpłaca do budżetu połowę osiągniętego zysku.
11. W planie finansowym gospodarstwa pomocniczego jednostki budżetowej wyodrębnia się w szczególności:
  - 1) przychody własne,
  - 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
  - 3) wydatki na wynagrodzenia i składki naliczane od wynagrodzeń.
12. W planie finansowym gospodarstwa pomocniczego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku w przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i rozchodów pod warunkiem, że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu ani zwiększenia dotacji z budżetu.

Art. 30.

1. Środki specjalne są środkami finansowymi, gromadzonymi przez jednostki budżetowe na wyodrębnionych rachunkach bankowych:
  - 1) na podstawie odrębnych ustaw,
  - 2) z tytułu pieniężnych spadków, zapisów i darowizn na rzecz jednostki budżetowej,
  - 3) z tytułu odszkodowań i wpłat za utracone lub uszkodzone mienie oddane jednostce budżetowej w zarząd bądź w użytkowanie,
  - 4) z tytułu sprzedaży zapasów środków materialowych przechowywanych w celach mobilizacyjnych.
2. Środki specjalne przeznacza się na:
  - 1) cele wskazane w ustawie, na podstawie której utworzono te środki,
  - 2) cele wskazane przez darczyńcę lub spadkodawcę,
  - 3) remont lub odtworzenie mienia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 i 4.
3. Roczny plan finansowy obejmujący przychody i rozchody środków specjalnych sporządza się dla środków specjalnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 4.
4. Plan finansowy dla środków specjalnych pochodzących ze źródeł, o których

mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, sporządza się na okres, w którym środki te będą wydatkowane.

5. W planach finansowych środków specjalnych, o których mowa w ust. 3, wyodrębnia się w szczególności:
  - 1) wynagrodzenia i składki naliczane od wynagrodzeń,
  - 2) wydatki inwestycyjne.

Art. 31.

Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady gospodarki finansowej jednostek budżetowych, zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz szczegółowe zasady i terminy rocznych rozliczeń i wpłat do budżetu, z uwzględnieniem:

- 1) zasad i trybu sporządzania planów finansowych oraz dokonywania zmian w tych planach,
- 2) trybu pobierania dochodów i dokonywania wydatków państwowych jednostek budżetowych,
- 3) sposobu ustalania nadwyżki środków obrotowych w zakładach budżetowych,
- 4) terminów i sposobu ustalania zaliczkowych wpłat do budżetu:
  - a) nadwyżki środków obrotowych zakładów budżetowych,
  - b) połowy zysku gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych.
- 5) specyfiki działalności jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Zagranicznych, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Gospodarki.

Art. 32.

1. Funduszem celowym jest ustawowo powołany przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy fundusz, którego przychody pochodzą z dochodów publicznych, a rozchody przeznaczone są na realizację wyodrębnionych zadań.
2. Fundusz celowy może działać jako osoba prawna lub stanowić wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz.
3. Fundusz celowy, który realizuje zadania wyodrębnione z budżetu:
  - 1) państwa - jest państwowym funduszem celowym,

- 2) gminy, powiatu lub województwa - jest gminnym, powiatowym lub wojewódzkim funduszem celowym.
4. Podstawą gospodarki finansowej funduszu celowego jest roczny plan przychodów i rozchodów.
5. Rozchody funduszu celowego mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem ust. 6, tylko w ramach posiadanych środków finansowych obejmujących bieżące przychody, w tym dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego i pozostałości środków z okresów poprzednich.
6. Fundusze celowe mogą zaciągać kredyty i pożyczki, o ile ustawa tworząca fundusz tak stanowi.
7. Szczegółowe zasady gospodarki finansowej państwowego funduszu celowego, w zakresie nie uregulowanym ustawą tworzącą fundusz, określa, w drodze rozporządzenia, minister nadzorujący państwowy fundusz celowy, w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 33.

1. Jednostki będące państwowymi osobami prawnymi a zaliczone do sektora finansów publicznych, sporządzają plany przychodów i rozchodów zgodnie z przepisami stanowiącymi podstawę ich utworzenia, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy.
2. Jednostki, o których mowa w ust. 1, sporządzają plany przychodów i rozchodów z wyodrębnieniem:
  - 1) przychodów własnych,
  - 2) dotacji z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
  - 3) wydatków:
    - a) na wynagrodzenia i składki naliczane od wynagrodzeń,
    - b) wydatków majątkowych.
3. Plany przychodów i rozchodów, po ich zatwierdzeniu bądź uchwaleniu przez organ wskazany w przepisach, na podstawie których jednostka została utworzona, przekazywane są Ministrowi Finansów w terminie 14 dni od dnia zatwierdzenia bądź uchwalenia.

4. W przypadku osiągnięcia dochodów wyższych niż ujęte w planie finansowym, państwowe osoby prawne, o których mowa w ust. 1, dokonują odpowiednich zmian w planie wydatków.

Art. 34.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa prawa i obowiązki głównego księgowego budżetu państwa, głównych księgowych budżetów resortów, państwowych jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych oraz głównych księgowych (skarbników) jednostek samorządu terytorialnego.

Dział IV

Państwowy dług publiczny

Rozdział 1

Zasady zarządzania

Art. 35.

Minister Finansów sprawuje kontrolę nad sektorem finansów publicznych w zakresie przestrzegania zasady stanowiącej, iż dług publiczny Skarbu Państwa powiększony o kwotę niewymagalnych zobowiązań z tytułu udzielonych przez Skarb Państwa poręczeń i gwarancji, a także państwowy dług publiczny, powiększony o kwotę niewymagalnych zobowiązań z tytułu udzielonych przez podmioty sektora poręczeń i gwarancji, nie może przekroczyć $\frac{3}{5}$ wartości rocznego produktu krajowego brutto.

Art. 36.

1. Minister Finansów opracowuje i realizuje strategię oddziaływania na państwowy dług publiczny oraz strategię zarządzania długiem publicznym Skarbu Państwa, obejmującą w szczególności:
  - 1) stabilność makroekonomiczną gospodarki,
  - 2) bezpieczeństwo finansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa,
  - 3) koszty obsługi długu publicznego Skarbu Państwa,
  - 4) kształtowanie struktury zadłużenia,

- 5) wpływ prowadzonych operacji dłużnych na krajowy rynek finansowy, przy uwzględnieniu polityki pieniężnej i kursowej.
2. Strategia, o której mowa w ust. 1, stanowi - zgodnie z przepisem art. 88 - załącznik do ustawy budżetowej.

Rozdział 2

Procedury ostrożnościowe i sanacyjne

Art. 37.

1. W przypadku, gdy wartość relacji łącznej kwoty państwowego długu publicznego powiększonej o kwotę niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji, udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych, do produktu krajowego brutto, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a, ogłoszonej i obliczonej zgodnie z art. 13 ust. 3 i 4:
  - 1) jest większa od 50%, a nie większa od 55%, to:
    - a) relacja deficytu budżetu państwa do dochodów budżetu państwa wynikająca z projektu ustawy budżetowej uchwalonego przez Radę Ministrów, stanowi górne ograniczenie relacji deficytu każdej jednostki samorządu terytorialnego do jej dochodów, jaka może zostać uchwalona w budżecie jednostki samorządu terytorialnego,
    - b) Rada Ministrów przedstawia Sejmowi informację w zakresie kształtowania się poziomu państwowego długu publicznego,
  - 2) jest większa od 55%, a mniejsza od 60%, to:
    - a) górne ograniczenie relacji deficytu każdej jednostki samorządu terytorialnego do jej dochodów, jaka może zostać uchwalona w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, określone w ust. 1 pkt 1 lit. a, zostaje zmniejszone poprzez pomnożenie przez współczynnik R , wyliczany w następujący sposób:
$$R = (0,6 - PDP/PKB)/0,05,$$
gdzie PKB - produkt krajowy brutto, PDP - państwowy dług publiczny, powiększony o kwoty niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty tego sektora, oznaczają wielkości ogłoszone za poprzedni rok budżetowy,

- b) Rada Ministrów przedstawia Sejmowi program sanacyjny mający na celu obniżenie relacji, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a,
- 3) jest równa lub większa od 60% to:
- a) poczynając od siódmego dnia po dniu ogłoszeniu relacji, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a, podmioty sektora finansów publicznych nie mogą udzielać nowych poręczeń i gwarancji,
  - b) Rada Ministrów, najpóźniej w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia relacji, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a, przedstawia Sejmowi program sanacyjny mający na celu ograniczenie przedmiotowej relacji do poziomu poniżej 60%,
  - c) w kolejnym roku budżetowym obowiązuje zakaz udzielania nowych poręczeń i gwarancji przez podmioty sektora finansów publicznych,
  - d) w projekcie ustawy budżetowej na kolejny rok budżetowy nie zawiera się deficytu budżetu państwa, a budżety jednostek samorządu terytorialnego uchwała się nie zawierając w nich deficytu.
2. Ograniczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, pkt 2 lit. a i pkt 3 lit. d, nie stosuje się do kwot deficytu jednostek samorządu terytorialnego lub budżetu państwa sfinansowanych nadwyżką budżetową z lat poprzednich, a w przypadku deficytu budżetu państwa, także sfinansowanych przychodami budżetu państwa pochodzącymi ze sprzedaży wydzielonych aktywów Skarbu Państwa, a wydatkowanymi na sfinansowanie reformy systemu ubezpieczenia społecznego, zgodnie z ustawą z dnia 25 czerwca 1997 r. o wykorzystaniu wpływów z prywatyzacji części mienia Skarbu Państwa na cele związane z reformą systemu ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 106, poz. 673).

Art. 38.

Program sanacyjny obejmuje:

- 1) podanie przyczyn kształtowania się relacji państwowego długu publicznego, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a,
- 2) program przedsięwzięć mających na celu doprowadzenie do ograniczenia relacji, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a, uwzględniający analizę limitów ilościowych i innych uwarunkowań prawnych,
- 3) trzyletnią prognozę dotyczącą relacji państwowego długu publicznego do produktu krajowego brutto wraz z przewidywanym rozwojem sytuacji makroekonomicznej kraju.

Art. 39.

Przepisów art. 37 i 38 nie stosuje się w przypadku wystąpienia stanów nadzwyczajnych, uniemożliwiających lub w znacznym stopniu utrudniających wykonanie programu sanacyjnego.

Rozdział 3

Ogólne zasady zaciągania zobowiązań przez inne niż Skarb Państwa podmioty sektora finansów publicznych

Art. 40.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo emitowania papierów wartościowych.
2. Zasady emisji papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz zasady dopuszczania ich do obrotu publicznego określają odrębne przepisy.

Art. 41.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe na:
  - 1) pokrycie występującego w ciągu roku niedoboru budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
  - 2) finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach jednostki samorządu terytorialnego.
2. Zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz wyemitowane papiery wartościowe, z przeznaczeniem na cel, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, podlegają spłacie lub wykupowi w tym samym roku, w którym zostały zaciągnięte lub wyemitowane.

Art. 42.

1. Wartość zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych, o których mowa w art. 41 ust. 1, nie może przekroczyć kwoty określonej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego.

2. W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o udzielenie kredytu lub pożyczki, a także w przypadku zamiaru emisji przez jednostkę samorządu terytorialnego papierów wartościowych, regionalna izba obrachunkowa, na wniosek jednostki samorządu terytorialnego, wydaje opinię o możliwości spłaty kredytu lub pożyczki lub wykupu papierów wartościowych.
3. Opinia, o której mowa w ust. 2, jest przekazywana przez jednostkę samorządu terytorialnego podmiotowi udzielającemu pożyczki lub kredytu oraz podawana jest do wiadomości podmiotom, do których kierowana jest oferta nabycia papierów wartościowych.

Art. 43.

Jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa, mogą zaciągać jedynie takie zobowiązania finansowe, z przeznaczeniem na cel, o którym mowa w art. 41 ust. 1 pkt 2, których koszty obsługi są ponoszone nie rzadziej niż raz do roku, przy czym:

- 1) dyskonto od emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego papierów wartościowych nie może przekraczać 5% wartości nominalnej,
- 2) kapitalizacja odsetek jest niedopuszczalna.

Art. 44.

1. Jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa, nie mogą zaciągać zobowiązań finansowych, których maksymalna wartość nominalna, wyrażona w złotych, nie została ustalona w dniu zawierania transakcji.
2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których nie stosuje się ograniczeń, o których mowa w ust. 1, uwzględniając w szczególności kredyty i pożyczki z instytucji międzynarodowych lub od pożyczkodawców rządowych.

Art. 45.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą udzielać poręczeń i gwarancji, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy.
2. Poręczenia i gwarancje, o których mowa w ust. 1, są terminowe i udzielane do kwoty z góry określonej.

Rozdział 4

Finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, w tym zasady i tryb emisji papierów wartościowych oraz zaciągania kredytów i pożyczek przez Skarb Państwa

Art. 46.

Minister Finansów, celem sfinansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, o których mowa w art. 8, oraz w związku z zarządzaniem długiem publicznym Skarbu Państwa, jest upoważniony do:

- 1) zaciągania zobowiązań finansowych w imieniu Skarbu Państwa, w szczególności w drodze emisji papierów wartościowych oraz zaciągania pożyczek i kredytów na rynku krajowym i zagranicznym,
- 2) spłaty zaciągniętych zobowiązań, o których mowa w pkt 1,
- 3) przeprowadzania innych operacji finansowych związanych z zarządzaniem długiem, w tym operacji związanych z finansowymi instrumentami pochodnymi.

Art. 47.

Minister Finansów realizuje zadania wynikające z zarządzania długiem publicznym Skarbu Państwa, w szczególności poprzez:

- 1) dokonywanie wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z pozyskiwaniem zwrotnych środków finansujących potrzeby pożyczkowe budżetu państwa oraz obsługą zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych oraz zaciągniętych kredytów i pożyczek,
- 2) zarządzanie wolnymi środkami budżetu państwa, a także zarządzanie aktywami finansowymi Skarbu Państwa oraz innymi środkami publicznymi wyodrębnionymi w związku z zarządzaniem długiem publicznym Skarbu Państwa.

Art. 48.

1. Skarbowy papier wartościowy jest papierem wartościowym, w którym Skarb Państwa stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela takiego papieru i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia, które może mieć charakter pieniężny lub niepieniężny.

2. Skarbowe papiery wartościowe mogą być emitowane lub wystawiane, z zastrzeżeniem ust. 3, wyłącznie przez Ministra Finansów.
3. Skarbowe papiery wartościowe opiewające na świadczenia niepieniężne, emituje Minister Skarbu Państwa w porozumieniu z Ministrem Finansów.
4. Skarb Państwa odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania wynikające z wyemitowanych przez siebie papierów wartościowych.

Art. 49.

Skarbowe papiery wartościowe mogą być emitowane jako papiery wartościowe o pierwotnym terminie wykupu:

- 1) krótszym niż jeden rok (do 364 dni włącznie), do których zalicza się w szczególności bony skarbowe (krótkoterminowe skarbowe papiery wartościowe),
- 2) nie krótszym niż jeden rok (365 dni), do których zalicza się w szczególności obligacje skarbowe.

Art. 50.

Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, warunki emitowania danego rodzaju skarbowych papierów wartościowych, dotyczące emisji, a w szczególności:

- 1) limit kwoty emisji lub sposób jego ustalenia, określający granice zaciągania przez Skarb Państwa zobowiązań z tytułu emisji skarbowych papierów wartościowych danego rodzaju przeznaczonych na krajowe lub zagraniczne rynki finansowe,
- 2) jednostkową wartość nominalną,
- 3) walutę, w której następuje emisja lub sposób określenia waluty emisji,
- 4) zasady i tryb sprzedaży, w tym termin lub sposób ustalenia ceny sprzedaży emitowanych papierów wartościowych na rynku pierwotnym,
- 5) podmioty, którym skarbowe papiery wartościowe danej emisji są oferowane do nabycia na rynku pierwotnym,
- 6) w przypadku imiennych skarbowych papierów wartościowych, ograniczenia co do obrotu na rynku pierwotnym i wtórnym,
- 7) sposób realizacji świadczeń z tytułu skarbowych papierów wartościowych.

Art. 51.

1. Minister Finansów określa poprzez wydanie listu emisyjnego szczegółowe warunki emisji skarbowych papierów wartościowych dotyczące treści świadczeń wynikających ze skarbowego papieru wartościowego i sposób ich realizacji.
2. Minister Finansów może upoważnić osoby trzecie do wydania listu emisyjnego.
3. Minister Finansów podaje do publicznej wiadomości szczegółowe warunki danej emisji. List emisyjny zawiera w szczególności:
  - 1) datę emisji,
  - 2) powołanie podstawy prawnej emisji,
  - 3) wartość nominalną tej emisji,
  - 4) cenę sprzedaży,
  - 5) stopę procentową lub sposób jej obliczania,
  - 6) określenie sposobu, miejsca i terminów wypłaty należności głównej oraz należności ubocznych,
  - 7) datę, od której nalicza się oprocentowanie skarbowych papierów wartościowych tej emisji,
  - 8) termin wykupu oraz zastrzeżenia w przedmiocie możliwości wcześniejszego wykupu.
4. Podanie do publicznej wiadomości listu emisyjnego jest warunkiem dojścia emisji do skutku.

Art. 52.

Bon skarbowy jest krótkoterminowym papierem wartościowym, oferowanym do sprzedaży w kraju, na rynku pierwotnym z dyskontem i wykupywanym według wartości nominalnej, po upływie okresu na jaki został wyemitowany.

Art. 53.

1. Obligacja skarbowa jest papierem wartościowym oferowanym do sprzedaży w kraju lub za granicą, oprocentowanym w postaci dyskonta lub odsetek.

2. Obligacja skarbową sprzedawana jest na rynku pierwotnym z dyskontem, po wartości nominalnej lub powyżej wartości nominalnej i wykupowana po upływie określonego terminu, nie krótszego niż jeden rok (365 dni).

Art. 54.

1. Skarbowy papier oszczędnościowy jest skarbowym papierem wartościowym oferowanym do sprzedaży wyłącznie krajowym osobom fizycznym.
2. Skarbowy papier oszczędnościowy może być wyłączony z obrotu na rynku wtórnym, albo może być przedmiotem obrotu tylko pomiędzy krajowymi osobami fizycznymi, o ile ogólne warunki emitowania, określone zgodnie z art. 50 i 51, tak stanowią.

Art. 55.

1. Skarbowe papiery wartościowe zbywane są na rynku pierwotnym odpłatnie.
2. Realizacja emisji następuje z dniem rozliczenia pieniężnego zadeklarowanych do nabycia skarbowych papierów wartościowych.

Art. 56.

Z chwilą wykupu skarbowe papiery wartościowe podlegają umorzeniu, z wyjątkiem przypadków gdy Skarb Państwa nabywa skarbowe papiery wartościowe w ramach zarządzania długiem publicznym Skarbu Państwa.

Art. 57.

Do zasad i trybu zaciągania pożyczek i kredytów przez Skarb Państwa stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego, przepisy prawa bankowego oraz przepisy wynikające z umów międzynarodowych.

Art. 58.

1. Zaciągane przez Skarb Państwa pożyczki i kredyty mogą finansować:
  - 1) potrzeby pożyczkowe budżetu państwa,
  - 2) zakup towarów i usług oraz wydatki majątkowe nie objęte budżetem.
2. W imieniu Skarbu Państwa pożyczki i kredyty mogą być zaciągane, z zastrzeżeniem ust. 3, wyłącznie przez Ministra Finansów.

3. W przypadku zaciągania pożyczki lub kredytu w drodze umowy międzynarodowej, w której wymagane jest, aby organem działającym w imieniu pożyczkobiorcy (kredytobiorcy) był rząd, Rada Ministrów upoważnia Ministra Finansów do podpisania umowy i określa warunki jej wykonywania.
4. Kwota zaciągniętych pożyczek i kredytów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie może przekroczyć limitu przyrostu zadłużenia określonego w ustawie budżetowej.

Art. 59.

Do zaciągania pożyczek i kredytów przez Skarb Państwa, emisji skarbowych papierów wartościowych oraz innych operacji związanych bezpośrednio z zarządzaniem państwowym długiem publicznym, nie stosuje się przepisów ustawy o zamówieniach publicznych.

Dział V

Ustawa budżetowa i budżet państwa

Rozdział 1

Podstawowe definicje i zasady

Art. 60.

1. Budżet państwa jest uchwalany w formie ustawy budżetowej na okres roku kalendarzowego, zwanego dalej "rokiem budżetowym".
2. Budżet państwa jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów:
  - 1) organów: władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa,
  - 2) sądów i trybunałów,
  - 3) administracji rządowej.
3. Do budżetu państwa włączone są środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej i wydatki z nich finansowane
4. Ustawa budżetowa zawiera także:
  - 1) plany przychodów i rozchodów zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i środków specjalnych,

- 2) plany przychodów i rozchodów państwowych funduszy celowych.
5. Ustawa budżetowa może zawierać plany przychodów i rozchodów innych jednostek podsektora rządowego.

Art. 61.

Dochody budżetu państwa stanowią:

- 1) podatki i opłaty, które na mocy odrębnych ustaw nie stanowią dochodów jednostek samorządu terytorialnego, funduszy celowych oraz innych podmiotów sektora finansów publicznych,
- 2) wpływy z ceł,
- 3) wpłaty z zysku przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa,
- 4) dywidendy od wniesionego kapitału,
- 5) wpłaty z zysku Narodowego Banku Polskiego,
- 6) wpłaty nadwyżek środków obrotowych państwowych zakładów budżetowych oraz części zysku gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych,
- 7) dochody pobierane przez państwowe jednostki budżetowe, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej,
- 8) dochody z najmu i dzierżawy oraz z innych umów o podobnym charakterze składników majątkowych Skarbu Państwa, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej,
- 9) opłaty od poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa,
- 10) odsetki od środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych,
- 11) odsetki od lokat terminowych ustanowionych ze środków zgromadzonych na centralnym rachunku bieżącym budżetu państwa,
- 12) odsetki od udzielonych z budżetu państwa pożyczek krajowych i zagranicznych,
- 13) grzywny, mandaty i inne kary pieniężne, o ile na mocy odrębnych przepisów nie stanowią dochodów innych jednostek sektora publicznego,
- 14) spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej na rzecz Skarbu Państwa,
- 15) inne dochody publiczne.

Art. 62.

1. Wydatki budżetu państwa, z zastrzeżeniem ust. 2, przeznaczone są w szczególności na:
  - 1) realizację zadań wykonywanych przez organy władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz administrację rządową, sądy i trybunały,
  - 2) subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego,
  - 3) dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
  - 4) dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,
  - 5) współfinansowanie programów realizowanych ze środków bezzwrotnej pomocy zagranicznej.
2. Z wydatków budżetu państwa wyodrębnia się wydatki, których źródłem finansowania są środki bezzwrotnej pomocy zagranicznej.

Art. 63.

1. Różnica między dochodami a wydatkami budżetu państwa stanowi:
  - 1) nadwyżkę budżetu państwa - w przypadku gdy jest dodatnia,
  - 2) deficyt budżetu państwa - w przypadku gdy jest ujemna.
2. Deficyt budżetu państwa nie może być pokryty przez zaciągnięcie zobowiązania w Narodowym Banku Polskim.

Art. 64.

1. Deficyt budżetu państwa może być pokryty przychodami pochodzącymi z:
  - 1) sprzedaży skarbowych papierów wartościowych na rynku krajowym i zagranicznym,
  - 2) kredytów zaciąganych w bankach krajowych i zagranicznych,
  - 3) pożyczek,
  - 4) przychodów ze sprzedaży majątku Skarbu Państwa, oraz nadwyżką budżetu państwa z lat ubiegłych.
2. Rozchodami budżetu państwa są spłaty zobowiązań:
  - 1) z tytułu zaciągniętego długu publicznego Skarbu Państwa na finansowanie deficytu budżetu państwa,

2) z innych tytułów, określonych w ustawie budżetowej oraz pożyczki, o których mowa w art. 65.

Art. 65.

1. Z budżetu państwa, w zakresie ustalonym w ustawie budżetowej, mogą być udzielane pożyczki:
  - 1) dla innych podmiotów sektora finansów publicznych,
  - 2) wynikające z umów międzyrządowych,
  - 3) wynikające z ustaw innych niż ustawa budżetowa,
  - 4) dla innych podmiotów, określonych w ustawie budżetowej.
2. Pożyczki udzielane z budżetu państwa są oprocentowane; wysokość oprocentowania określa umowa.

Art. 66.

1. W budżecie państwa mogą być tworzone rezerwy celowe i rezerwa ogólna.
2. Rezerwy celowe tworzone są:
  - 1) na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu,
  - 2) gdy inne ustawy tak stanowią.
3. Rezerwa ogólna nie może być wyższa niż 1% wydatków budżetu.

Art. 67.

1. Budżet państwa składa się z części, odpowiadających organom państwa, władzy państwowej, kontroli, ochrony prawa, sądów i trybunałów oraz administracji rządowej.
2. Częściami, o których mowa w ust. 1, dysponują właściwi ministrowie, przewodniczący określonych w odrębnych ustawach komitetów wchodzący w skład Rady Ministrów, kierownicy urzędów centralnych oraz wojewodowie.
3. W odrębnych częściach budżetu państwa ujmuje się:
  - 1) subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego,
  - 2) rezerwę ogólną,
  - 3) rezerwy celowe,

- 4) środki na naukę,
  - 5) przychody i rozchody związane z finansowaniem deficytu i rozdysponowaniem nadwyżki budżetowej.
4. W uzasadnionych przypadkach w budżecie państwa mogą być tworzone odrębne części dla:
- 1) państwowych jednostek organizacyjnych nie będących organami władzy lub administracji rządowej,
  - 2) zadań ogólnych, jeżeli wyodrębnienie części jest uzasadnione koniecznością zapewnienia bieżącej kontroli wydatków.

Art. 68.

1. Dochody i wydatki oraz przychody i rozchody budżetu państwa klasyfikuje się według zasad określonych w art. 14.
2. Dochody i wydatki budżetu państwa klasyfikuje się także według części budżetowych, o których mowa w art. 67.
3. Minister Finansów, w drodze rozporządzenia, ustala klasyfikację części budżetowych oraz dysponentów części, o których mowa w art. 67 ust. 4 pkt 2.
4. Ilekroć w ustawie jest mowa o dysponentach części budżetowych rozumie się przez to ministrów, przewodniczących określonych w ustawie komitetów, wchodzących w skład Rady Ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów oraz innych dysponentów części budżetowych.

Art. 69.

1. Wydatki budżetu państwa dzielą się na:
  - 1) wydatki bieżące jednostek budżetowych,
  - 2) świadczenia na rzecz osób fizycznych,
  - 3) dotacje,
  - 4) subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego,
  - 5) wydatki na obsługę długu publicznego Skarbu Państwa,
  - 6) wydatki majątkowe.
2. Wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują wynagrodzenia i uposażenia, składki naliczane od wynagrodzeń, zakupy towarów i usług oraz inne

- wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych oraz realizacją ich statutowych zadań.
3. Świadczenia na rzecz osób fizycznych obejmują wydatki budżetu państwa kierowane, na podstawie odrębnych przepisów, bezpośrednio lub pośrednio do osób fizycznych, a nie będące wynagrodzeniem za świadczoną pracę.
  4. Dotacje stanowią, podlegające szczególnym zasadom rozliczania, wydatki budżetu państwa przeznaczone na:
    - 1) finansowanie lub dofinansowanie:
      - a) zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
      - b) ustawowo określonych zadań, realizowanych przez jednostki inne niż jednostki samorządu terytorialnego,
      - c) bieżących zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,
      - d) zadań zleconych do realizacji jednostkom nie zaliczonym do sektora finansów publicznych,
      - e) kosztów realizacji inwestycji, o których mowa w art. 75 ust. 2, zwane dalej "dotacjami celowymi",
    - 2) dofinansowanie działalności bieżącej wskazanego podmiotu, zwane dalej "dotacjami podmiotowymi",
    - 3) dopłaty do określonych rodzajów wyrobów lub usług, kalkulowanych według stawek jednostkowych, zwane dalej "dotacjami przedmiotowymi",
    - 4) pierwsze wyposażenie w środki obrotowe nowo tworzonych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych, zwane dalej "dotacjami na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe".
  5. Obsługa długu publicznego Skarbu Państwa obejmuje w szczególności wydatki budżetu państwa z tytułu oprocentowania i dyskonta od skarbowych papierów wartościowych, oprocentowania zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wypłat związanych z udzielonymi przez Skarb Państwa poręczeniami i gwarancjami.
  6. Wydatki majątkowe obejmują:
    - 1) wydatki na zakup i objęcie akcji, wniesienie udziałów do spółek prawa handlowego oraz ustanowienie fundacji,

- 2) wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji.

Art. 70.

Udzielenie z budżetu państwa dotacji, o których mowa w art. 69 ust. 4 pkt 1 lit. c-c oraz pkt 2 i 3 jest poprzedzone analizą i oceną skutków ekonomicznych i społecznych.

Art. 71.

Zasady i tryb udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na:

- 1) realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami,
  - 2) dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych
- określa odrębna ustawa.

Art. 72.

1. Jednostki nie zaliczone do sektora finansów publicznych mogą otrzymywać dotacje celowe na realizację zadań zleconych, o których mowa w art. 69 ust. 4 pkt 1 lit. d, na podstawie umów zawartych z dysponentem części budżetowej.
2. Umowa, o której mowa w ust. 1, powinna określać:
  - 1) szczegółowy opis zleconego zadania i termin jego wykonania,
  - 2) dotację celową należną jednostce wykonującej zadanie i tryb płatności,
  - 3) tryb kontroli wykonywania zlecenia,
  - 4) sposób rozliczenia udzielonej dotacji celowej i zasady zwrotu niewykorzystanej części dotacji.

Art. 73.

1. Z budżetu państwa mogą być udzielane dotacje przedmiotowe dla:
  - 1) przedsiębiorców wytwarzających określone rodzaje wyrobów lub świadczących określone rodzaje usług,

- 2) państwowych zakładów budżetowych,
  - 3) gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych,
  - 4) różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa
- kalkulowane według stawek jednostkowych.
2. Ustawa budżetowa określa kwoty i zakres dotacji, o których mowa w ust. 1.
  3. Minister Finansów, z zastrzeżeniem ust. 4, w drodze rozporządzenia, ustala stawki dotacji przedmiotowych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz określa szczegółowe zasady i tryb udzielania oraz rozliczania tych dotacji, z uwzględnieniem równoprawności podmiotów gospodarczych, niezależnie od ich przynależności sektorowej.
  4. Minister Edukacji Narodowej ustala, w drodze rozporządzenia, stawki dotacji, o których mowa w ust. 3, do podręczników szkolnych i akademickich oraz w porozumieniu z Ministrem Finansów określa szczegółowe zasady i tryb udzielania oraz rozliczania tych dotacji.
  5. Minister Finansów ustala, w drodze rozporządzenia, stawki dotacji, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3.
  6. Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w porozumieniu z Ministrem Finansów ustala, w drodze rozporządzenia, stawki dotacji, o których mowa w ust. 1 pkt 4, na jednostkę usługi lub produktu oraz szczegółowe zasady i tryb udzielania oraz rozliczania tych dotacji.

Art. 74.

1. Z budżetu państwa mogą być udzielane dotacje podmiotowe w ustawowo określonym zakresie lub w zakresie określonym w przepisach wydanych na podstawie ustaw innych niż ustawa budżetowa.
2. Ustawa budżetowa, z zastrzeżeniem ust. 3, zawiera wykaz jednostek, dla których zaplanowano dotacje podmiotowe.
3. W przypadku, gdy z określonych w odrębnych przepisach zasad i trybu udzielania dotacji wynika, że nie jest możliwe ujęcie jednostki w wykazie, o którym mowa w ust. 2, wykaz może zawierać grupy jednostek i łączną kwotę dotacji.
4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, dysponent części budżetu państwa, w której zaplanowane zostały dotacje, podaje do publicznej wiadomości wykaz jednostek wraz z kwotami dotacji przyznanych poszczególnym jednostkom.

Art. 75.

1. Z budżetu państwa finansowane są inwestycje państwowych jednostek budżetowych, z zastrzeżeniem art. 76 ust. 3.
2. Z budżetu państwa mogą być udzielane dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji:
  - 1) państwowych zakładów budżetowych,
  - 2) innych państwowych jednostek organizacyjnych, dla których zasady gospodarki finansowej określają odrębne ustawy,
  - 3) przedsiębiorców,
  - 4) związanych z badaniami naukowymi lub pracami badawczo-rozwojowymi,
  - 5) realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jako zadania:
    - a) własne,
    - b) z zakresu administracji rządowej,
    - c) inne zlecone ustawami.

Art. 76.

1. Do inwestycji państwowych jednostek budżetowych zaliczane są inwestycje gospodarstw pomocniczych tych jednostek.
2. Inwestycje państwowych jednostek budżetowych są finansowane, z zastrzeżeniem ust. 3, w całości z budżetu państwa.
3. Inwestycje państwowych jednostek budżetowych mogą być dofinansowane z:
  - 1) części zysku gospodarstwa pomocniczego państwowej jednostki budżetowej,
  - 2) środków specjalnych państwowej jednostki budżetowej.

Art. 77.

1. Dotacje celowe dla przedsiębiorców mogą być udzielane na realizację inwestycji w zakresie infrastruktury oraz ochrony środowiska.
2. Łączna kwota dotacji, o których mowa w ust. 1, przyznanych w kolejnych latach na dofinansowanie inwestycji realizowanej przez przedsiębiorcę nie mo-

- że być wyższa, z zastrzeżeniem ust. 3, niż 50% planowanej wartości kosztorysowej inwestycji, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej.
3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, podwyższyć łączną kwotę dotacji, o której mowa w ust. 2.
  4. Łączną kwotę dotacji, o której mowa w ust. 2 i 3, oraz jej przewidywaną wysokość w kolejnych latach realizacji inwestycji ustala się w pierwszym roku dotowania inwestycji.

Art. 78.

Zasady i tryb udzielania dotacji celowej na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, będących zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego, określa odrębna ustawa.

Art. 79.

Zwiększenie w okresie realizacji inwestycji jej planowanej wartości kosztorysowej, wynikające z:

- 1) zwiększenia zakresu rzeczowego inwestycji,
- 2) zmian w dokumentacji projektowej,
- 3) wydłużenia okresu realizacji inwestycji

- nie stanowi podstawy do zwiększenia łącznej kwoty dotacji celowej.

Art. 80.

1. Inwestycje finansowane lub dofinansowywane z budżetu państwa, których:
  - 1) okres realizacji przekracza jeden rok budżetowy,
  - 2) wartość kosztorysowa jest wyższa od kwoty określonej przez Ministra Finansów w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 84 ust. 6- zwane dalej "inwestycjami wieloletnimi", ujmowane są w wykazie, stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej.
2. W wykazie, o którym mowa w ust. 1, dla każdej inwestycji wieloletniej określa się:
  - 1) nazwę i lokalizację inwestycji,
  - 2) nazwę inwestora,
  - 3) planowane efekty rzeczowe inwestycji,

- 4) termin jej rozpoczęcia i zakończenia,
- 5) planowana wartość kosztorysowa inwestycji,
- 6) źródła finansowania inwestycji w podziale na:
  - a) nakłady finansowane z budżetu państwa,
  - b) nakłady finansowane z:
    - środków własnych inwestora,
    - kredytu lub pożyczki objętej poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa,
    - innych źródeł (w tym dotacje od jednostek samorządu terytorialnego i funduszy celowych),
- 7) nakłady do poniesienia w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach.

Art. 81.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady finansowania inwestycji z budżetu państwa oraz zasady i tryb zwiększania wartości kosztorysowej inwestycji, wynikającej ze zmiany cen dóbr inwestycyjnych oraz towarów i usług budowlano-montażowych.

Art. 82.

1. Ustawa budżetowa może określać, oprócz limitów wydatków na okres roku budżetowego, limity wydatków na programy wieloletnie, ujmowane w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej.
2. Programy wieloletnie ustanawiane są przez Radę Ministrów.
3. Ustanowienie programu wieloletniego jest poprzedzone oceną efektów i wykazaniem, że program:
  - 1) związany jest z zadaniami państwa w zakresie dóbr publicznych, czyli dóbr, które ze względu na swoją naturę nie poddają się finansowaniu w drodze indywidualnej odpłatności, lub
  - 2) przyczynia się do długookresowego rozwoju państwa, lub
  - 3) sprzyja przyspieszeniu procesu integracji z Unią Europejską oraz z Organizacją Paktu Północnoatlantyckiego.

4. Dla każdego programu wieloletniego ustawa budżetowa określa:
  - 1) nazwę programu,
  - 2) jednostkę realizującą program lub koordynującą jego wykonanie,
  - 3) cel programu,
  - 4) zadania, które mają być sfinansowane z budżetu państwa,
  - 5) okres realizacji programu,
  - 6) łączne nakłady, w tym z budżetu państwa, na realizację programu,
  - 7) wysokość wydatków w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach.
5. Realizacja programów wieloletnich może być podzielona na etapy.
6. Rozpoczęcie realizacji każdego kolejnego etapu programu wieloletniego powinno być poprzedzone analizą i oceną efektów uzyskanych w etapach poprzednich.

Art. 83.

Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, zasady finansowania zadań realizowanych w ramach międzynarodowej współpracy z zakresu wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa, wynikających z umów i porozumień.

Rozdział 2

Opracowywanie i uchwalanie budżetu państwa

Art. 84.

1. Minister Finansów w terminie do dnia 15 czerwca przedstawia Radzie Ministrów założenia projektu budżetu państwa na rok następny.
2. Założenia, o których mowa w ust. 1, obejmują w szczególności:
  - 1) założenia dotyczące produktu krajowego brutto, państwowego długu publicznego, poziomu cen dóbr i usług konsumpcyjnych, bilansu płatniczego i obrotów bieżących, bezrobocia i zatrudnienia oraz dochodów budżetu państwa na rok budżetowy i na dwa kolejne lata,
  - 2) poziom deficytu budżetu państwa, nie stanowiący zagrożenia dla stabilności makroekonomicznej, bądź poziom nadwyżki budżetu państwa i propozycje jej przeznaczenia,

- 3) prognozę deficytu bądź nadwyżki budżetu państwa na kolejne dwa lata, przy czym prognozowany deficyt w relacji do zakładanego produktu krajowego brutto nie powinien przekraczać analogicznej wielkości z roku poprzedniego,
  - 4) wykaz obiektywnych czynników wpływających na realizację założeń, o których mowa w pkt 1-3,
  - 5) wykaz środków polityki społeczno-gospodarczej koniecznych do osiągnięcia założeń, o których mowa w pkt 1-3, ustalony w porozumieniu z Ministrem Gospodarki oraz Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej,
  - 6) założenia dotyczące wynagrodzeń,
  - 7) założenia dotyczące emerytur i rent,
  - 8) prognozowaną wysokość dotacji dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pokrywającą ubytek dochodów tego Funduszu w wyniku wprowadzonej reformy systemu ubezpieczeń społecznych,
  - 9) przewidywany poziom wydatków na koszty obsługi długu publicznego Skarbu Państwa i subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego,
  - 10) wykaz nowych zadań przewidzianych do finansowania z budżetu państwa oraz wykaz nowych inwestycji o wartości kosztorysowej nie niższej niż kwota odpowiadająca 0,1% prognozowanych na rok budżetowy dochodów budżetu państwa, o których mowa w pkt 1, wnioskowanych przez dysponentów części budżetowych do finansowania z budżetu, na etapie opracowywania założeń.
3. Łącznie z założeniami, o których mowa w ust. 1, Minister Finansów przedstawia Radzie Ministrów wykaz jednostek podsektora rządowego, których plany przychodów i rozchodów zgodnie z art. 60 ust. 5 może obejmować ustawa budżetowa.
  4. Przyjęte przez Radę Ministrów założenia, o których mowa w ust. 1, stanowią podstawę do opracowania projektu ustawy budżetowej.
  5. Materiały do projektu ustawy budżetowej opracowują i przedkładają Ministrowi Finansów właściwi ministrowie, przewodniczący komitetów, wchodzący w skład Rady Ministrów, kierownicy urzędów centralnych, wojewodowie oraz inni dysponenti części budżetowych.
  6. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, tryb i terminy opracowania materiałów, o których mowa w ust. 5, w tym:
    - 1) planów rzeczowych zadań realizowanych ze środków budżetowych,

- 2) projektów planów dochodów i wydatków poszczególnych części budżetowych,
- 3) wzory formularzy.

Art. 85.

1. Minister Finansów w terminie do dnia 15 września przedstawia Radzie Ministrów projekt ustawy budżetowej na rok następny wraz z uzasadnieniem.
2. Minister Finansów włącza do projektu ustawy budżetowej dochody i wydatki Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Najwyższej Izby Kontroli, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Krajowego Biura Wyborczego oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

Art. 86.

1. Rada Ministrów uchwała projekt ustawy budżetowej i wraz z uzasadnieniem przedstawia go Sejmowi w terminie do dnia 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy.
2. Ministrowie, przewodniczący komitetów, wchodzący w skład Rady Ministrów, kierownicy urzędów centralnych i wojewodowie przedstawiają właściwym komisjom sejmowym, na ich wniosek, dodatkowe informacje i wyjaśnienia.
3. W przypadku, gdy Rada Ministrów z ważnych przyczyn nie może przedstawić Sejmowi projektu ustawy budżetowej w terminie określonym w ust. 1, może przedstawić w tym terminie projekt ustawy o prowizorium budżetowym wraz z uzasadnieniem.
4. Prowizorium budżetowe, o którym mowa w ust. 3, powinno zawierać niezbędne dane o dochodach i wydatkach budżetu państwa na określoną część roku, w szczególności i zakresie określonych w art. 87, oraz upoważnienie do zaciągania kredytu bankowego, jak również określenie wielkości emisji obligacji, bonów skarbowych i innych skarbowych papierów wartościowych.
5. W przypadku, gdy ustawa budżetowa lub ustawa o prowizorium budżetowym nie zostanie ogłoszona przed dniem 1 stycznia to, do czasu ogłoszenia odpowiedniej ustawy:

- 1) podstawą gospodarki finansowej jest przedstawiony Sejmowi jeden z projektów ustaw, o których mowa w ust. 1 i 3,
  - 2) obowiązują stawki należności budżetowych oraz składki na fundusze celowe w wysokości ustalonej dla roku poprzedzającego rok budżetowy.
6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy podstawą gospodarki finansowej państwa jest ustawa lub projekt ustawy o prowizorium budżetowym na określoną część roku, a przed upływem terminu obowiązywania prowizorium nie zostanie uchwalona ustawa budżetowa.

Art. 87.

1. Ustawa budżetowa ustala:
  - 1) prognozowane dochody budżetu państwa,
  - 2) wydatki budżetu państwa,
  - 3) nadwyżkę dochodów nad wydatkami i przewidywane jej przeznaczenie lub deficyt budżetu państwa oraz źródła jego pokrycia,
  - 4) plany przychodów i rozchodów państwowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych,
  - 5) plany przychodów i rozchodów państwowych funduszy celowych,
  - 6) wykaz programów wieloletnich,
  - 7) wykaz inwestycji wieloletnich,
  - 8) dotacje celowe dla jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań z zakresu administracji rządowej i zadań zleconych ustawami,
  - 9) zakres i kwoty dotacji przedmiotowych,
  - 10) wykaz jednostek otrzymujących dotacje podmiotowe i kwoty dotacji,
  - 11) kierunki prywatyzacji majątku Skarbu Państwa.
2. Do ustawy budżetowej włącza się środki bezzwrotnej pomocy zagranicznej oraz wydatki, które będą nimi sfinansowane.
3. Suma wydatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i w ust. 2, stanowi limit wydatków budżetu państwa.
4. Ustawa budżetowa może ustalać plany przychodów i rozchodów innych jednostek podsektora rządowego.
5. Dochody budżetu państwa ujmuje się w ustawie budżetowej w następującej szczególności:

- 1) według ważniejszych źródeł dochodów,
  - 2) według części i działów klasyfikacji budżetowej.
6. Wydatki budżetu państwa ujmuje się w ustawie budżetowej w szczególności: część, dział i rozdział klasyfikacji wydatków, z wyodrębnieniem wydatków, o których mowa w ust. 2.
  7. Plany przychodów i rozchodów państwowych zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych ujmuje się w ustawie budżetowej w podziale na części budżetowe i rodzaje działalności, z wyodrębnieniem stanu początkowego i końcowego środków obrotowych, dochodów własnych, dotacji z budżetu państwa, wydatków na wynagrodzenia i składek naliczanych od wynagrodzeń oraz wpłat do budżetu.
  8. Plany przychodów i rozchodów państwowych funduszy celowych ujmuje się w ustawie budżetowej oddzielnie dla każdego funduszu, z wyodrębnieniem stanu początkowego i końcowego funduszu, dochodów własnych oraz dotacji z budżetu państwa.
  9. Dotacje celowe dla jednostek samorządu terytorialnego na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zlecone ustawami, ujmuje się w ustawie budżetowej w podziale na poszczególne stopnie jednostek samorządu terytorialnego, części budżetowe, z których przekazywane są dotacje oraz działy i rozdziały klasyfikacji budżetowej.
  10. Plany przychodów i rozchodów, o których mowa w ust. 2, ujmuje się w ustawie budżetowej odrębnie dla każdej jednostki, z wyodrębnieniem dochodów własnych oraz dotacji z budżetu państwa.
  11. Ustawa budżetowa nie może zawierać przepisów zmieniających inne ustawy.

Art. 88.

Trzyletnia strategia oddziaływania na dług sektora finansów publicznych oraz strategia zarządzania długiem publicznym Skarbu Państwa, o której mowa w art. 36 ust. 1, stanowią załączniki do ustawy budżetowej.

Art. 89.

Do projektu ustawy budżetowej załącza się uzasadnienie zawierające w szczególności:

- 1) założenia makroekonomiczne na rok budżetowy i dwa kolejne lata, dotyczące:

- a) kształtowania się produktu krajowego brutto,
  - b) długu sektora finansów publicznych,
  - c) poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych,
  - d) bilansu płatniczego,
  - e) obrotów bieżących,
  - f) poziomu zatrudnienia i bezrobocia,
  - g) dochodów budżetu państwa, oraz
  - h) deficytu budżetu państwa.
- 2) przewidywane wykonanie budżetu państwa za rok poprzedzający rok, którego dotyczy projekt ustawy budżetowej,
  - 3) omówienie projektowanych dochodów i wydatków budżetowych, przychodów i rozchodów gospodarki pozabudżetowej oraz państwowych funduszy celowych,
  - 4) omówienie czynników wpływających na wielkości, o których mowa w pkt 3,
  - 5) trzyletnią prognozę długu publicznego Skarbu Państwa,
  - 6) informacje o przewidywanej na koniec roku budżetowego wysokości długu publicznego Skarbu Państwa oraz aktywów finansowych Skarbu Państwa, będących jednocześnie długiem innych podmiotów sektora finansów publicznych, wraz z odpowiednimi wartościami odnoszącymi się do kwot zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji.

Art. 90.

Dysponenti części budżetowych, w terminie do dnia 25 października, przekazują jednostkom podległym informacje o kwotach dochodów i wydatków przyjętych w projekcie ustawy budżetowej na rok następny.

Art. 91.

1. W terminie do dnia 1 grudnia jednostki, o których mowa w art. 90, opracowują i przekazują właściwym dysponentom części budżetowych projekty planów finansowych na następny rok budżetowy.
2. Projekty planów finansowych jednostek, o których mowa w ust. 1, powinny być zgodne z projektem ustawy budżetowej.

Rozdział 3

Zasady i tryb wykonywania ustawy budżetowej

Art. 92.

1. W terminie 21 dni od dnia ogłoszenia ustawy budżetowej dysponenci części budżetowych przedstawiają Ministrowi Finansów szczegółowy plan dochodów i wydatków danej części budżetowej, zwany dalej "układem wykonawczym".
2. Układ wykonawczy, o którym mowa w ust. 1, opracowuje się w podziale na działy, rozdziały i paragrafy klasyfikacji dochodów i wydatków.
3. Dysponenci części budżetowych w terminie, o którym mowa w ust. 1, przekazują jednostkom podległym informacje o ostatecznych kwotach dochodów i wydatków.
4. Jednostki, o których mowa w ust. 3, sporządzają plany finansowe celem zapewnienia ich zgodności z ustawą budżetową.

Art. 93.

1. Rezerwami celowymi dysponuje, z zastrzeżeniem ust. 2, Minister Finansów.
2. Rezerwą celową na wzrost wynagrodzeń, utworzoną na podstawie odrębnych przepisów, dysponuje Rada Ministrów.
3. Rezerwy celowe mogą być wykorzystane, z zastrzeżeniem ust. 4, wyłącznie na cel na jaki zostały utworzone.
4. Minister Finansów może, po uzyskaniu opinii sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu, dokonać zmiany przeznaczenia rezerwy celowej.
5. Rezerwą ogólną dysponuje Rada Ministrów.
6. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może upoważnić Prezesa Rady Ministrów i Ministra Finansów do dysponowania rezerwą ogólną do wysokości określonych kwot.
7. Rezerwa ogólna nie może być przeznaczona na zwiększenie wydatków, które w wyniku przeniesień, dokonanych na podstawie art. 98 ust. 3 i 5, zostały uprzednio zmniejszone.
8. Ograniczenia, o których mowa w ust. 3 i 4, nie mają zastosowania w przypadku realizacji zadań wynikających z przepisów dotyczących wprowadzenia stanów nadzwyczajnych na terytorium państwa lub jego części.

Art. 94.

1. Rada Ministrów kieruje wykonywaniem budżetu państwa i w tym celu może, w drodze rozporządzenia, wydawać wytyczne.
2. Minister Finansów sprawuje ogólną kontrolę:
  - 1) realizacji dochodów i wydatków budżetu państwa,
  - 2) poziomu deficytu- określonych ustawą budżetową.
3. Dysponenci części budżetowych sprawują nadzór i kontrolę nad całością gospodarki finansowej podległych im jednostek organizacyjnych.
4. Dysponenci części budżetowych dokonują okresowych ocen:
  - 1) przebiegu wykonania zadań oraz dochodów i wydatków przez podległe im jednostki organizacyjne,
  - 2) wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa,
  - 3) realizacji innych zadań finansowanych z budżetu państwaoraz podejmują, w razie potrzeby, działania zmierzające do prawidłowego wykonania budżetu.
5. Przedmiotem ocen, o których mowa w ust. 4, jest w szczególności:
  - 1) prawidłowość i terminowość pobierania dochodów,
  - 2) zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem,
  - 3) efektywność wykorzystania środków finansowych, w tym zakres zrealizowanych zadań,
  - 4) wysokość i terminy przekazywania dotacji,
  - 5) prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa:
    - a) zgodność z przeznaczeniem,
    - b) wysokość wykorzystanej dotacji a stopień realizacji zadań przewidzianych do sfinansowania dotacją z budżetu państwa.

Art. 95.

W toku wykonywania budżetu państwa obowiązują następujące zasady gospodarki finansowej:

- 1) pełna realizacja zadań następuje w terminach określonych przepisami,

- 2) ustalanie, pobieranie i odprowadzanie dochodów budżetu państwa następuje na zasadach i w terminach wynikających z obowiązujących przepisów,
- 3) dokonywanie wydatków następuje w granicach kwot określonych w planie finansowym, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień i zgodnie z planowanym przeznaczeniem, w sposób celowy i oszczędny,
- 4) wydatki na współfinansowanie programów realizowanych ze środków bezwrotnej pomocy zagranicznej mogą być dokonywane po uzyskaniu tych środków,
- 5) zlecanie zadań powinno następować na zasadzie wyboru najkorzystniejszej oferty, z uwzględnieniem przepisów ustawy o zamówieniach publicznych,
- 6) wydatki na obsługę długu publicznego Skarbu Państwa są dokonywane przed innymi wydatkami budżetu państwa,
- 7) wydatki nieprzewidziane, których obowiązkowość płatności wynika z tytułów egzekucyjnych lub wyroków sądowych mogą być dokonywane bez względu na poziom środków finansowych zaplanowanych na ten cel; powinny one być zrefundowane w trybie przeniesień wydatków określonym w art. 98,
- 8) przeniesienia wydatków w budżecie państwa mogą być dokonywane na zasadach i w zakresie określonym w art. 98,
- 9) dotacje celowe przyznane jednostkom samorządu terytorialnego na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, nie wykorzystane w danym roku, podlegają zwrotowi do budżetu państwa w części, w jakiej zadanie nie zostało wykonane.

Art. 96.

1. Dotacje udzielone z budżetu państwa:
  - 1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem,
  - 2) pobrane w nadmiernej wysokości- podlegają zwrotowi do budżetu państwa wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych w terminie do dnia 28 lutego następnego roku, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.
2. Odsetki, o których mowa w ust. 1, nalicza się od dnia:
  - 1) przekazania dotacji z budżetu państwa, w przypadku określonym w ust. 1 pkt 1,

- 2) stwierdzenia nieprawidłowego naliczenia dotacji - w przypadku określonym w ust. 1 pkt 2.
3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zwrotowi do budżetu państwa podlega ta część dotacji, która została nadmiernie pobrana.

Art. 97.

1. Środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej gromadzone są na wyodrębnionym rachunku bankowym.
2. Wydatki finansowane z bezzwrotnej pomocy zagranicznej mogą być dokonywane do wysokości środków, zgromadzonych na rachunku, o którym mowa w ust. 1.
3. Środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej nie mogą być wykorzystane na inne cele niż te, na które zostały przyznane.
4. W przypadku wykorzystania środków, o których mowa w ust. 1:
  - 1) niezgodnie z przeznaczeniem,
  - 2) bez zachowania procedur, o których mowa w art. 25 pkt 2- podlegają one zwrotowi na rachunek, o którym mowa w ust. 1.

Art. 98.

1. Przeniesienia planowanych wydatków budżetowych między działami lub częściami mogą być dokonywane przez Ministra Finansów tylko w celu wykonania ustaw.
2. Minister Finansów, za zgodą zainteresowanych ministrów, może przenosić wydatki między częściami budżetu państwa w obrębie jednego działu.
3. Dysponenci części budżetowych mogą dokonywać przeniesień wydatków między rozdziałami i paragrafami klasyfikacji wydatków, z zastrzeżeniem ust. 4, w ramach danej części i działu budżetu państwa.
4. Przeniesienie polegające na zmniejszeniu lub zwiększeniu wydatków majątkowych wymaga zgody Ministra Finansów.
5. Dysponenci części budżetowych mogą upoważnić kierowników podległych jednostek do dokonywania przeniesień wydatków w obrębie jednego rozdziału, z uwzględnieniem przepisu ust. 4.
6. Przeniesienia wydatków, o których mowa w ust. 3 i 5, nie mogą zwiększać planowanych wydatków na wynagrodzenia, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

7. Ograniczenia wynikające z przepisów ust. 1-5 nie mają zastosowania do przeniesień wydatków z rezerw budżetu państwa.

Art. 99.

W przypadku wprowadzenia stanów nadzwyczajnych na terytorium państwa lub jego części Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, dokonywać przeniesienia planowanych wydatków budżetowych między częściami i działami budżetu państwa w celu realizacji zadań wynikających z przepisów dotyczących wprowadzenia tych stanów.

Art. 100.

1. Środki z budżetu państwa, przeznaczone na finansowanie inwestycji i programów wieloletnich, ujętych w wykazach, o których mowa w art. 87 ust. 1 pkt 6 i 7, nie mogą być, z zastrzeżeniem ust. 2, wykorzystane na inne cele.
2. Rada Ministrów, może wyrazić zgodę na zmianę wykorzystania środków budżetowych przeznaczonych uprzednio na finansowanie inwestycji i programów wieloletnich, po uzyskaniu opinii komisji sejmowej właściwej do spraw finansów publicznych.

Art. 101.

1. Dokonywanie zmian w planie przychodów państwowego funduszu celowego jest niedozwolone.
2. Przeniesienia wydatków pomiędzy poszczególnymi pozycjami planu mogą być dokonywane, przez organy lub dysponenta funduszu, po uzyskaniu zgody ministra nadzorującego państwowy fundusz celowy.

Art. 102.

- I. W przypadku stwierdzenia:
  - 1) niegospodarności w określonych jednostkach,
  - 2) opóźnień w realizacji zadań,
  - 3) nadmiaru posiadanych środków,
  - 4) naruszenia zasad gospodarki finansowej, o których mowa w art. 95- może być podjęta decyzja o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych; blokowanie to oznacza okresowy lub obowiązujący do końca roku zakaz dysponowania częścią lub całością planowanych wydatków, albo wstrzy-

manie przekazywania środków na realizację zadań finansowanych z budżetu państwa.

2. Decyzje o blokowaniu planowanych wydatków, w przypadkach określonych w ust. 1, podejmują:
  - 1) Minister Finansów - w zakresie całego budżetu państwa,
  - 2) dysponenci części budżetowych - w zakresie ich części budżetu państwa.
3. O decyzjach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, dysponenci części budżetowych niezwłocznie informują Ministra Finansów.
4. W decyzjach, o których mowa w ust. 2, może być zawarty wykaz wydatków, które nie mogą być dokonywane.
5. Minister Finansów może utworzyć nową rezerwę celową i przenieść do tej rezerwy kwoty wydatków zablokowane na podstawie ust. 1 pkt 2 i 3.
6. Rezerwą celową, o której mowa w ust. 5, dysponuje Rada Ministrów, z tym że w pierwszej kolejności rezerwa ta jest przeznaczana na finansowanie zobowiązań Skarbu Państwa.
7. Minister Finansów informuje Radę Ministrów o przyczynach działań, o których mowa w ust. 2 pkt 1.

Art. 103.

1. W przypadku zagrożenia realizacji ustawy budżetowej może nastąpić blokowanie na czas oznaczony planowanych wydatków budżetu państwa.
2. Decyzję o blokowaniu wydatków podejmuje Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, po uzyskaniu w tej sprawie opinii komisji sejmowej właściwej do spraw finansów publicznych.

Art. 104.

1. Nie zrealizowane kwoty wydatków budżetu państwa wygasają, z zastrzeżeniem ust. 2, z upływem roku budżetowego.
2. Nie wygasają z upływem roku budżetowego wydatki:
  - 1) których planowanym źródłem finansowania są:
    - a) przychody z kredytów zagranicznych,
    - b) środki bezzwrotnej pomocy zagranicznej,

- 2) przeznaczone na współfinansowanie programów realizowanych z bezwrotnej pomocy zagranicznej.
3. Rada Ministrów może ustalić, w drodze rozporządzenia, wykaz wydatków, do których nie stosuje się przepisu ust. 1.
4. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 3, Rada Ministrów może podjąć nie później niż do dnia 15 grudnia roku budżetowego.
5. Ustalając wykaz wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego, Rada Ministrów powinna uwzględniać w szczególności:
  - 1) terminy zakończenia procedur wynikających z ustawy o zamówieniach publicznych,
  - 2) w przypadku wydatków inwestycyjnych - zrealizowany, ale nie zafakturowany zakres zadań rzeczowych danej inwestycji,
  - 3) stopień zaawansowania realizacji inwestycji i programów wieloletnich.
6. Łącznie z wykazem wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego, Rada Ministrów ustala plan finansowy tych wydatków, w szczególności określonej w art. 87 ust. 5, oraz wydatków, o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a i pkt 2.
7. Dla każdego wydatku, ujętego w wykazie, o którym mowa w ust. 3, Rada Ministrów określa ostateczny termin jego dokonania.
8. Środki finansowe na wydatki:
  - 1) ujęte w wykazie, o którym mowa w ust. 3,
  - 2) o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a i pkt 2- są gromadzone na wyodrębnionym subkoncie centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa, zwanym dalej "subkontem".
9. Minister Finansów, do dnia 31 grudnia roku budżetowego, przekazuje na subkonto środki finansowe w wysokości równej łącznej kwocie wydatków ujętych w planie, o którym mowa w ust. 6.
10. Środki finansowe nie wykorzystane w terminie określonym przez Radę Ministrów podlegają przekazaniu na dochody budżetu państwa.

Art. 105.

1. Wydatki budżetu państwa dokonywane są poprzez obciążenie centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Wydatki budżetu państwa finansowane ze środków bezzwrotnej pomocy zagranicznej dokonywane są z rachunku bieżącego środków bezzwrotnej pomocy zagranicznej.
3. Minister Finansów może przekazać upoważnienie do dokonywania wydatków wszystkim lub niektórym dysponentom części budżetowych poprzez:
  - 1) utworzenie odrębnego rachunku wydatków dla dysponenta części budżetowej,
  - 2) określenie rodzajów wydatków, które będą dokonywane z rachunku dysponenta części budżetowej.
4. Minister Finansów może upoważnić dysponentów części budżetowych do przekazania prawa do dokonywania wydatków podległym jednostkom budżetowym.

Art. 106.

Minister Finansów, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowy sposób wykonywania budżetu państwa, w tym w szczególności:

- 1) sposób ustanawiania przez dysponentów części budżetowych dysponentów niższego stopnia,
- 2) sposób i terminy przekazywania na centralny rachunek bieżący budżetu państwa dochodów pobieranych przez urzędy skarhowe i inne państwowe jednostki budżetowe,
- 3) sposób dokonywania wydatków w ciężar centralnego bieżącego rachunku budżetu państwa.

Art. 107.

1. Dla obsługi budżetu państwa są prowadzone następujące rachunki bankowe:
  - 1) centralny rachunek bieżący budżetu państwa,
  - 2) rachunek bieżący środków bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
  - 3) rachunki bieżące państwowych funduszy celowych,
  - 4) rachunki bieżące państwowych jednostek gospodarki pozabudżetowej,
  - 5) rachunki pomocnicze,
  - 6) rachunki państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Obsługę bankową budżetu państwa w zakresie rachunków bankowych wymienionych w ust. 1 - z wyłączeniem rachunków państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej - prowadzi Narodowy Bank Polski, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Obsługa bankowa rachunków wymienionych w ust. 1 pkt 4 i 5 może być wykonywana przez dowolnie wybrane banki.
4. Obsługa bankowa rachunków budżetu państwa jest prowadzona w ramach umowy rachunku bankowego i obowiązujących norm prawnych.
5. Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego, określi w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady obsługi centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa, zakres informacji z wykonania budżetu państwa oraz terminy ich udostępniania w ramach obsługi centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa.

Art. 108.

1. W przypadku występowania przejściowych nadwyżek środków na centralnym rachunku bieżącym budżetu państwa Minister Finansów może dokonywać oprocentowanych lokat w Narodowym Banku Polskim, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego, może dokonywać lokat, o których mowa w ust. 1, w dowolnie wybranym banku.

Art. 109.

1. Wykonanie budżetu państwa podlega kontroli Sejmu.
2. Rada Ministrów przedstawia Sejmowi i Najwyższej Izbie Kontroli, w terminie do dnia 31 maja roku następującego po upływie roku budżetowego, coroczne sprawozdanie z wykonania budżetu państwa wraz ze sprawozdaniem:
  - 1) o dochodach i wydatkach związanych z zadaniami z zakresu administracji rządowej, realizowanymi przez jednostki samorządu terytorialnego i innymi zadaniami zleconymi jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
  - 2) zbiorczą informację o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

3. Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa powinno zawierać:
  - 1) ocenę realizacji założeń makroekonomicznych,
  - 2) dochody, wydatki oraz nadwyżkę lub deficyt sektora finansów publicznych,
  - 3) dochody i wydatki wynikające z zamknięć rachunków budżetu państwa, sporządzone według szczegółowości i układu ustawy budżetowej,
  - 4) przychody i rozchody jednostek gospodarki pozabudżetowej oraz państwowych funduszy celowych,
  - 5) część omawiającą wykonanie budżetu państwa, z uwzględnieniem różnic między budżetem uchwalonym a wykonanym,
  - 6) informację o wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych.
4. Informacja o wykonaniu budżetu jednostek samorządu terytorialnego powinna zawierać zestawienie dochodów i wydatków wynikające z zamknięć rachunków budżetów jednostek samorządu terytorialnego, sporządzone w układzie działowym.
5. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, ustala zakres i formę zbiorczej informacji o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego, o której mowa w ust. 2.
6. Do sprawozdania, o którym mowa w ust. 2, Rada Ministrów załącza:
  - 1) sprawozdanie dotyczące przestrzegania zasady stanowiącej, iż dług publiczny Skarbu Państwa powiększony o kwotę zobowiązań z tytułu udzielonych przez Skarb Państwa poręczeń i gwarancji, a także państwowy dług publiczny powiększony o kwotę zobowiązań z tytułu udzielonych przez podmioty sektora poręczeń i gwarancji, nie może przekroczyć 3/5 wartości rocznego produktu krajowego brutto w danym roku budżetowym,
  - 2) informację dotyczącą długu, deficytu, poręczeń i gwarancji sektora finansów publicznych w rozumieniu niniejszej ustawy.
7. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 2, stanowi podstawę do sformułowania przez komisję sejmową właściwą do spraw budżetu wniosku o udzielenie Radzie Ministrów przez Sejm absolutorium za dany rok budżetowy.

Art. 110.

Minister Finansów przedstawia komisji sejmowej właściwej do spraw finansów publicznych i Najwyższej Izbie Kontroli informację o przebiegu wykonania budżetu państwa za I półrocze, w terminie do dnia 10 września tego roku.

Dział VI

Budżet jednostki samorządu terytorialnego

Rozdział I

Podstawowe definicje i zasady

Art. 111.

1. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest rocznym planem dochodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego.
2. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest uchwalany w formie uchwały budżetowej na rok budżetowy.
3. Uchwała budżetowa obejmuje także plany przychodów i rozchodów:
  - 1) zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i środków specjalnych,
  - 2) funduszy celowych jednostki samorządu terytorialnego.
4. Uchwała budżetowa stanowi podstawę gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 112.

Uchwała budżetowa może określać, oprócz limitów wydatków na okres roku budżetowego, limity wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne, jeżeli:

- 1) dla każdego programu wieloletniego zostały odrębnie określone przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego:
  - a) nazwa programu, jego cel i zadania, które będą finansowane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
  - b) jednostka organizacyjna wykonująca program lub koordynująca wykonywanie programu,
  - c) okres realizacji programu i łączne nakłady finansowe,

- d) wysokość wydatków w poszczególnych latach realizacji programu,
- 2) kolejne uchwały budżetowe będą określały nakłady na uruchomiony program w wysokości umożliwiającej jego terminowe zakończenie,
- 3) zmiana kwot wydatków na realizację programu będzie wyłącznie skutkiem odrębnych uchwał organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, zmieniających zakres wykonywania programu lub wstrzymujących jego wykonywanie.

Art. 113.

1. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego określa odrębna ustawa.
2. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone w szczególności na realizację:
  - 1) zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,
  - 2) zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
  - 3) zadań przejętych przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia,
  - 4) pomocy rzeczowej lub finansowej dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określonej przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.
3. Podziału wydatków jednostek samorządu terytorialnego dokonuje się zgodnie z art. 69.

Art. 114.

1. Różnica między dochodami a wydatkami budżetu jednostki samorządu terytorialnego stanowi:
  - 1) nadwyżkę budżetu jednostki samorządu terytorialnego - w przypadku, gdy jest dodatnia,
  - 2) deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego - w przypadku, gdy jest ujemna.
2. Deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego może być pokryty przychodami pochodzącymi z:

- 1) kredytów i pożyczek,
- 2) sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
- 3) sprzedaży majątku jednostki samorządu terytorialnego,
- 4) nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego z lat ubiegłych.

Art. 115.

1. Łączna kwota:

- 1) przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz
- 2) należnych odsetek i dyskonta oraz przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego

- nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

2. W przypadku, gdy relacja, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a, przekroczy 55%, to kwota, o której mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 13% planowanych dochodów jednostki samorządu terytorialnego, chyba że obciążenia te w całości wynikają z zobowiązań zaciągniętych przed datą ogłoszenia tej relacji.

Art. 116.

Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% dochodów tej jednostki w tym roku budżetowym.

Art. 117.

1. Regionalne izby obrachunkowe przedstawiają opinie w sprawach:

- 1) możliwości sfinansowania deficytu przedstawionego przez jednostki samorządu terytorialnego,

- 2) prawidłowości załączonej do budżetu prognozy kwoty długu jednostki samorządu terytorialnego, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia przestrzegania przepisów ustawy dotyczących uchwalania i wykonywania budżetów lat następnych.
2. Opinie, o których mowa w ust. 1, powinny być opublikowane w terminie miesiąca od dnia przekazania uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego do regionalnej izby obrachunkowej, w trybie przewidzianym dla opublikowania uchwały budżetowej.

Art. 118.

Dochody i wydatki oraz przychody i rozchody budżetu jednostki samorządu terytorialnego klasyfikuje się według zasad określonych w art. 14.

Art. 119.

Jednostki samorządu terytorialnego prowadzą rachunkowość na zasadach określonych w art. 15.

Art. 120.

1. W budżecie jednostki samorządu terytorialnego mogą być tworzone rezerwy celowe i rezerwa ogólna.
2. Rezerwy celowe są tworzone na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu.
3. Rezerwa ogólna nie może być wyższa niż 1% wydatków budżetu.
4. Rezerwami, o których mowa w ust. 1, dysponuje zarząd jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 121.

1. Z budżetu jednostki samorządu terytorialnego mogą być udzielane dotacje przedmiotowe dla zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych, kalkulowane według stawek jednostkowych.
2. Kwoty i zakres dotacji, o których mowa w ust. 1, określa uchwała budżetowa.

3. Stawki dotacji przedmiotowych ustala organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Rozdział 2

Opracowywanie i uchwalanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego

Art. 122.

1. Przygotowanie projektu uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami, a także inicjatywa w sprawie zmian tej uchwały, należą do wyłącznej kompetencji zarządu jednostki samorządu terytorialnego.
2. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przygotowuje projekt uchwały budżetowej, uwzględniając:
  - 1) zasady określone w ustawie,
  - 2) tryb prac nad projektem uchwały budżetowej, określony w uchwale organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego.
3. Uchwała, o której mowa w ust. 2 pkt 2, określa w szczególności:
  - 1) terminy obowiązujące w toku prac nad projektem uchwały budżetowej,
  - 2) obowiązki jednostek organizacyjnych jednostki samorządu terytorialnego w toku prac nad projektem uchwały budżetowej,
  - 3) wymaganą szczegółowość projektu, jeżeli ma być większa niż określona w ustawie,
  - 4) zakres postanowień, które powinny być zawarte w uchwale budżetowej,
  - 5) wymagane materiały informacyjne, które zarząd jednostki samorządu terytorialnego powinien przedstawić organowi stanowiącemu tej jednostki łącznie z projektem uchwały budżetowej.
4. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może upoważnić, w drodze uchwały wymienionej w ust. 2 pkt 2, zarząd jednostki samorządu terytorialnego do podejmowania decyzji w sprawach, o których mowa w ust. 3 pkt 1-3 i 5.

Art. 123.

Zarząd jednostki samorządu terytorialnego opracowuje informację o stanie mie-
nia komunalnego, zawierającą w szczególności:

- 1) dane dotyczące stanu majątku jednostki samorządu terytorialnego,
- 2) zmiany w majątku, jakie nastąpiły od czasu złożenia poprzedniej informacji oraz zmiany planowane w roku budżetowym,
- 3) dane o wielkości i wartości nieruchomości komunalnych oraz o sposobie ich użytkowania,
- 4) dane o wielkościach i rentowności udziałów kapitałowych jednostki samorządu terytorialnego w spółkach, lokatach i papierach wartościowych,
- 5) dane o innych ważniejszych składnikach majątkowych.

Art. 124.

1. Projekt uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami, oraz informację, o której mowa w art. 123, zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia:
  - 1) regionalnej izbie obrachunkowej - celem zaopiniowania,
  - 2) organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego
- najpóźniej do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.
2. Opinię regionalnej izby obrachunkowej o projekcie uchwały budżetowej, zarząd jednostki samorządu terytorialnego jest obowiązany przedstawić, przed uchwaleniem budżetu, organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego.
3. W przypadku gdy dochody i wydatki państwa określa ustawa o prowizorium budżetowym, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, na wniosek zarządu, może uchwalić prowizorium budżetowe jednostki samorządu terytorialnego na okres objęty prowizorium budżetowym państwa.

Art. 125.

Uchwałę budżetową organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała przed rozpoczęciem roku budżetowego, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach nie później niż do dnia 31 marca roku budżetowego.

Art. 126.

1. Do czasu uchwalenia uchwały budżetowej, jednak nie później niż do dnia 31 marca roku budżetowego, podstawą gospodarki finansowej jest projekt

uchwały budżetowej przedstawiony organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego.

2. Bez zgody zarządu jednostki samorządu terytorialnego, organ stanowiący nie może wprowadzić w projekcie uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego zmian powodujących zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednocześnie zwiększenie deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
3. W przypadku nieuchwalenia uchwały budżetowej w terminie, o którym mowa w ust. 1, regionalna izba obrachunkowa w terminie do dnia 30 kwietnia roku budżetowego ustala budżet jednostki samorządu terytorialnego w zakresie obowiązkowych zadań własnych oraz zadań zleconych. Do dnia ustalenia budżetu przez regionalną izbę obrachunkową podstawą gospodarki finansowej jest projekt uchwały, o której mowa w ust. 1.

Art. 127.

1. Uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego określa:
  - 1) prognozowane dochody jednostki samorządu terytorialnego w podziale według ważniejszych źródeł,
  - 2) wydatki budżetu jednostki samorządu terytorialnego w podziale na działy i rozdziały klasyfikacji wydatków, z wyodrębnieniem:
    - a) wydatków bieżących, w tym w szczególności:
      - wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń,
      - dotacji,
      - wydatków na obsługę długu jednostki samorządu terytorialnego,
      - wydatków z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
    - b) wydatków majątkowych,
  - 3) źródła pokrycia deficytu lub przeznaczenie nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
  - 4) wydatki związane z wieloletnimi programami inwestycyjnymi, z wyodrębnieniem wydatków na finansowanie poszczególnych programów,
  - 5) plany przychodów i rozchodów jednostek gospodarki pozabudżetowej,
  - 6) plany przychodów i rozchodów funduszy celowych,

- 7) upoważnienia dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania długu oraz do spłat zobowiązań jednostki samorządu terytorialnego,
  - 8) zakres i kwoty dotacji przedmiotowych,
  - 9) dochody i wydatki związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych jednostce samorządu terytorialnego ustawami,
  - 10) dotacje udzielane imiennie określonym niekomunalnym jednostkom organizacyjnym,
  - 11) dotacje dla imiennie określonych instytucji kultury i innych podmiotów komunalnych,
  - 12) dotacje udzielane podmiotom komunalnym,
  - 13) dochody i wydatki związane z realizacją zadań wspólnych realizowanych w drodze umów lub porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego, w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, której powierzono realizację tych zadań.
2. W uchwale budżetowej gminy określa się także dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i wydatki na realizację zadań określonych w programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
  3. Uchwała budżetowa gminy może również określać:
    - 1) wydatki jednostek pomocniczych gminy,
    - 2) uprawnienia jednostki pomocniczej do prowadzenia gospodarki finansowej w ramach budżetu gminy.
  4. Uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego może zawierać:
    - 1) upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na pokrycie występującego w ciągu roku budżetowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
    - 2) upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do dokonywania zmian w budżecie,
    - 3) inne postanowienia dotyczące wykonywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Rozdział 3

Wykonywanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego

Art. 128.

1. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego w terminie 7 dni od dnia przekazania projektu uchwały budżetowej organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego przekazuje podległym jednostkom informacje niezbędne do opracowania projektów ich planów finansowych.
2. Jednostki, o których mowa w ust. 1, opracowują projekty planów finansowych w terminie 30 dni od dnia otrzymania danych, o których mowa w ust. 1, nie później jednak niż do dnia 22 grudnia.

Art. 129.

1. W terminie 21 dni od dnia uchwalenia uchwały budżetowej zarząd jednostki samorządu terytorialnego:
  - 1) opracowuje układ wykonawczy budżetu jednostki samorządu terytorialnego w szczególowości określonej w art. 92 ust. 2,
  - 2) przekazuje podległym jednostkom informacje o ostatecznych kwotach dochodów i wydatków tych jednostek oraz wysokości dotacji i wpłat do budżetu,
  - 3) opracowuje plan finansowy zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostce samorządu terytorialnego ustawami, przyjmując jako podstawę dla tego planu kwotę dotacji przyznanych na ten cel w danym roku budżetowym oraz wielkość dochodów związanych z realizacją tych zadań, które podlegają przekazaniu do budżetu państwa.
2. Jednostki organizacyjne jednostki samorządu terytorialnego dostosowują projekty planów do uchwały budżetowej, zapewniając ich zgodność z uchwałą budżetową.
3. W planie finansowym urzędu jednostki samorządu terytorialnego ujmuje się wszystkie wydatki budżetowe nie ujęte w planach finansowych innych jednostek budżetowych, w tym wydatki związane z funkcjonowaniem organu stanowiącego i zarządu jednostki samorządu terytorialnego.
4. W planie, o którym mowa w ust. 3, ujmuje się także:

- 1) dotacje dla jednostek gospodarki pozabudżetowej,
  - 2) pozostałe dotacje i środki przekazywane na rzecz budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego i związków komunalnych,
  - 3) wpłaty na rzecz związków jednostek samorządu terytorialnego,
  - 4) płatności oraz składki wpłacane na rzecz instytucji krajowych i zagranicznych.
5. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, tryb i terminy opracowywania planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami oraz przekazywania jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowych na realizację tych zadań.
6. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 5, Minister Finansów określi w szczególności:
- 1) terminy przekazywania jednostkom samorządu terytorialnego przez dysponentów części budżetowych informacji o kwocie dotacji celowych,
  - 2) szczegółowość, z jaką jest opracowywany plan finansowy.

Art. 130.

Zarząd jednostki samorządu terytorialnego sprawuje ogólny nadzór nad realizacją, określonych uchwałą budżetową, dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz utrzymaniem równowagi budżetowej.

Art. 131.

1. W toku wykonywania budżetu zarząd może dokonywać zmian w planie dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego polegających na:
  - 1) zmianach planu dochodów i wydatków związanych z wprowadzanymi w trakcie roku budżetowego zmianami kwot dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa oraz z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego,
  - 2) przeniesieniu wydatków z rezerw budżetowych, zgodnie z planowanym przeznaczeniem wydatków,
  - 3) zmianach w planie dochodów jednostki samorządu terytorialnego, wynikających ze zmian kwot subwencji w wyniku podziału rezerw.

2. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może upoważnić zarząd do:
  - 1) dokonywania innych zmian w planie wydatków, z wyłączeniem przeniesień wydatków między działami,
  - 2) przekazania niektórych uprawnień do dokonywania przeniesień planowanych wydatków innym jednostkom organizacyjnym jednostki samorządu terytorialnego.
3. Kierownicy jednostek organizacyjnych dokonujący przeniesień planowanych wydatków na podstawie uprawnień, o których mowa w ust. 2 pkt 2, wprowadzając zmiany w planach finansowych informują o dokonanych przeniesieniach zarząd jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 132.

1. W toku wykonywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego obowiązują zasady gospodarki finansowej określone w art. 95.
2. Pobrane przez jednostkę samorządu terytorialnego dochody związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami, zarząd jednostki samorządu terytorialnego odprowadza na rachunek dochodów budżetu państwa w trybie i terminie określonym w rozporządzeniu Ministra Finansów, o którym mowa w art. 129 ust. 5.

Art. 133.

1. Nie zrealizowane kwoty wydatków zamieszczonych w budżecie jednostki samorządu terytorialnego wygasają z upływem roku budżetowego, z zastrzeżeniem art. 104 ust. 2.
2. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może ustalić wykaz wydatków, do których nie stosuje się przepisu ust. 1 oraz określić ostateczny termin dokonania każdego wydatku ujętego w tym wykazie.
3. Łącznie z wykazem wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego, organ stanowiący ustala plan finansowy tych wydatków w podziale na działy i rozdziały klasyfikacji wydatków z wyodrębnieniem wydatków majątkowych.

4. Środki finansowe na wydatki ujęte w wykazie, o którym mowa w ust. 3, są gromadzone na wyodrębnionym subkoncie podstawowego rachunku bankowego jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 134.

1. W przypadkach określonych w art. 102 ust. 1 zarząd jednostki samorządu terytorialnego może podjąć decyzję o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych.
2. O podjętej decyzji zarząd jednostki samorządu terytorialnego zawiadamia organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.
3. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego może przenieść zablokowane kwoty wydatków do rezerwy celowej, z tym, że decyzje o przeznaczeniu tych środków podejmuje organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 135.

Kierownik jednostki budżetowej jednostki samorządu terytorialnego może, w celu realizacji zadań, zaciągać zobowiązania pieniężne do wysokości kwot wydatków określonych w zatwierdzonym planie finansowym jednostki.

Art. 136.

1. Zaciąganie kredytów i pożyczek oraz udzielanie pożyczek i poręczeń oraz emisja papierów wartościowych należy do właściwości zarządu jednostki samorządu terytorialnego. W imieniu zarządu czynności prawnych dokonują dwaj członkowie zarządu wskazani w uchwale przez zarząd. Dla ważności tych czynności konieczna jest kontrasygnata skarbnika jednostki samorządu terytorialnego.
2. Skarbnik, który odmówi kontrasygnaty, dokonuje jej na pisemne polecenie kierownika jednostki, z wyjątkiem przypadku, gdy wykonanie polecenia stanowiłoby przestępstwo albo wykroczenie; w takim przypadku powiadamia o tym organ stanowiący lub zarząd jednostki samorządu terytorialnego.
3. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego zaciąga kredyty i pożyczki na finansowanie wydatków i rozchodów nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach jednostki samorządu terytorialnego, do wysokości określonej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego.

4. Zarząd może zaciągać kredyty i pożyczki spłacane w tym samym roku, w którym zostały zaciągnięte, z tym, że stan zadłużenia z tego tytułu nie może przekroczyć kwoty określonej przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 137.

1. Bankową obsługę budżetu jednostki samorządu terytorialnego wykonuje bank wybrany przez organ stanowiący w trybie określonym w przepisach o zamówieniach publicznych.
2. Bankową obsługę jednostek budżetowych wykonują banki wybrane przez zarząd jednostki samorządu terytorialnego w trybie, o którym mowa w ust. 1.
3. Warunki wykonywania obsługi bankowej określa umowa.

Art. 138.

1. Wykonanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego podlega kontroli organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego.
2. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego i regionalnej izbie obrachunkowej informację o przebiegu wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego za I półrocze, w terminie do dnia 31 sierpnia.

Art. 139.

1. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia organowi stanowiącemu sprawozdanie roczne z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego w terminie do dnia 31 marca następnego roku, w szczególności nie mniejszej niż w uchwale budżetowej.
2. Sprawozdanie z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego powinno zawierać zestawienie dochodów i wydatków wynikające z zamknięć rachunków budżetów jednostki samorządu terytorialnego.
3. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, zarząd jednostki samorządu terytorialnego przesyła do właściwej terytorialnie regionalnej izby obrachunkowej.

Art. 140.

1. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego opracowuje:

- 1) roczne zbiorcze sprawozdanie z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego według działów, rozdziałów i paragrafów,
  - 2) odrębne roczne zbiorcze sprawozdanie z wykonania planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej zleconych jednostce samorządu terytorialnego oraz innych zadań zleconych jednostce samorządu terytorialnego ustawami - w układzie według działów, rozdziałów i paragrafów.
2. Sprawozdanie, o którym mowa:
- 1) w ust. 1 pkt 1 - przewodniczący zarządu jednostki samorządu terytorialnego przesyła regionalnej izbie obrachunkowej i urzędowi statystycznemu,
  - 2) w ust. 1 pkt 2 - przewodniczący zarządu jednostki samorządu terytorialnego przesyła regionalnej izbie obrachunkowej oraz w odpowiednim zakresie - dysponentom części budżetu państwa.
3. Zbiorcze roczne sprawozdanie z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowuje Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, a zbiorcze roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej zleconych jednostkom samorządu terytorialnego i innych zadań zleconych ustawami - Minister Finansów.
4. Minister Finansów - po zasięgnięciu opinii Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego - określa, w drodze rozporządzenia, formę i terminy sporządzania sprawozdań, o których mowa w ust. 1 - 3.
5. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego rozpatruje sprawozdanie z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego w terminie do dnia 30 kwietnia roku następnego po roku sprawozdawczym i podejmuje uchwałę w sprawie udzielenia absolutorium organowi wykonawczemu.

Dział VII

Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych

Art. 141.

Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych ponoszą pracownicy państwowi i samorządowi oraz inne osoby dysponujące środkami publicznymi, w tym osoby odpowiedzialne za gospodarowanie środkami publicznymi przekazanymi podmiotom spoza sektora finansów publicznych.

Art. 142.

1. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest wyłącznie zawinione popełnienie czynu polegającego na:
  - 1) zaniechaniu ustalenia należności Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub innej jednostki sektora finansów publicznych, a także pobraniu, ustaleniu lub dochodzeniu jej w wysokości niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia oraz niezgodnym z przepisami jej umorzeniu lub dopuszczeniu do przedawnienia,
  - 2) przekroczeniu zakresu upoważnienia do dokonywania wydatków ze środków publicznych,
  - 3) przekroczeniu uprawnień do dokonania zmian w budżecie lub w planie jednostki budżetowej, zakładu budżetowego, gospodarstwa pomocniczego jednostki budżetowej lub funduszu celowego,
  - 4) zaniechaniu przeprowadzenia i rozliczenia inwentaryzacji lub dokonaniu inwentaryzacji w sposób niezgodny ze stanem rzeczywistym,
  - 5) niezgodnym z przeznaczeniem wykorzystaniu środków publicznych otrzymanych z rezerwy budżetowej oraz dotacji z budżetu lub z funduszu celowego,
  - 6) niezgodnym z przeznaczeniem wykorzystaniu środków funduszu celowego,
  - 7) niedokonaniu pełnej i terminowej wpłaty do budżetu przez zakład budżetowy lub gospodarstwo pomocnicze jednostki budżetowej,
  - 8) przekroczeniu zakresu upoważnienia do zaciągnięcia zobowiązań obciążających budżet,
  - 9) wypłaceniu wynagrodzeń w jednostce sektora finansów publicznych bez jednoczesnego wykonania, wynikającego z ustaw szczególnych, a ciążącego na pracodawcy, obowiązku pobrania, odprowadzenia lub opłacenia świadczeń lub składek,
  - 10) naruszeniu zasad udzielania dotacji z budżetu,
  - 11) przeznaczeniu dochodów uzyskanych przez jednostkę budżetową na wydatki ponoszone w tej jednostce,
  - 12) dopuszczeniu się zwłoki w zaspokojeniu zobowiązań jednostki sektora finansów publicznych powodującej uszczuplenie środków publicznych wskutek zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie,

- 13) naruszeniu zasady, formy lub trybu postępowania przy udzieleniu zamówienia publicznego, ustalonych ustawą, o której mowa w art. 23 ust. 4,
  - 14) wykazaniu w sprawozdaniu budżetowym danych niezgodnych z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej,
  - 15) zaniechaniu przez kierownika jednostki sektora finansów publicznych zawiadomienia rzecznika dyscypliny finansów publicznych o ujawnionym naruszeniu dyscypliny finansów publicznych,
  - 16) zwłoce lub zaniechaniu wykonania prawomocnego orzeczenia komisji orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.
2. Nie stanowi naruszenia dyscypliny finansów publicznych działanie określone w ust. 1 pkt 2, 5, 6, 8 i 11 podjęte wyłącznie w celu zapobieżenia szkodzić w mieniu publicznym lub usunięcia takiej szkody, albo ograniczenia społecznych skutków zdarzenia losowego.
  3. Nie stanowi naruszenia dyscypliny finansów publicznych sprzedaż, poniżej kwoty wynikającej z prawidłowego obliczenia, wierzytelności Skarbu Państwa, powstałych w związku z udzielonymi poręczeniami lub gwarancjami, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że odzyskanie ich w pełnej wysokości nie jest możliwe, a Rada Ministrów wyrazi na to zgodę.
  4. Przepisy ust. 1 pkt 1 nie mają zastosowania do należności podatkowych oraz do należności celnych pobieranych w ruchu osobowym.

Art. 143.

Nie stanowi naruszenia dyscypliny finansów publicznych czyn określony w art. 142 ust. 1 pkt 1, 2, 5, 6, 8, 12, polegający na uszczupleniu środków publicznych, przekroczeniu uprawnień do ich wydatkowania lub zaciągnięcia zobowiązań o kwotę nie przekraczającą łącznie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego przed dniem wydania orzeczenia przez komisję orzekającą przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", stosownie do przepisu art. 5 ust. 7 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335, Nr 118, poz. 561, Nr 139, poz. 647 i Nr 147, poz. 686 oraz z 1997 r. Nr 82, poz. 518 i Nr 121, poz. 770).

Art. 144.

1. Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych ponosi się za czyn popełniony z winy umyślnej jak i z winy nieumyślnej ocenianej według ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 1971 r. Nr 12, poz. 114, z 1981 r. Nr 24, poz. 124, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1984 r. Nr 54, poz. 275, z 1985 r. Nr 23, poz. 100 i Nr 14, poz. 60, z 1986 r. Nr 39, poz. 193, z 1988 r. Nr 20, poz. 135 i Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 51, poz. 297, Nr 72, poz. 422 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 75, poz. 332 i Nr 91, poz. 408, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1994 r. Nr 123, poz. 600, z 1995 r. Nr 6, poz. 29, Nr 60, poz. 310 i Nr 95, poz. 475 oraz z 1997 r. Nr 54, poz. 349, Nr 85, poz. 539, Nr 98, poz. 602, Nr 104, poz. 661, Nr 106, poz. 677, Nr 111, poz. 724, Nr 123, poz. 779, Nr 133, poz. 884 i Nr 141, poz. 942).
2. Przy orzekaniu w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych stosuje się odpowiednio przepisy art. 2, art. 4, art. 6-8, art. 17, art. 33-34 oraz art. 39 §1 i 2 Kodeksu wykroczeń.

Art. 145.

1. Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest niezależna od innej odpowiedzialności określonej przepisami prawa, z zastrzeżeniem przepisów ust. 2-3.
2. W razie wszczęcia postępowania karnego lub karnego skarbowego w związku z przestępstwem stanowiącym równocześnie naruszenie dyscypliny finansów publicznych, postępowanie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych zawiesza się do czasu zakończenia postępowania karnego lub karnego skarbowego.
3. W razie prawomocnego skazania za przestępstwo stanowiące również naruszenie dyscypliny finansów publicznych, wszczęte postępowanie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych podlega umorzeniu; nie podlegają ściągnięciu wymierzone i nie wyegzekwowane kary pieniężne.

Art. 146.

1. Pracownik, który otrzymał do wykonania polecenie naruszające dyscyplinę finansów publicznych, nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli przed wyko-

naniem polecenia zgłosił pisemnie swojemu przełożonemu odpowiednie zastrzeżenie i, pomimo tego zastrzeżenia, otrzymał pismnnc potwierdzenie polecenia; w tym przypadku odpowiedzialność ponosi kierownik jednostki lub inny przełożony pracownika, który wydał takie polecenie. Pisemne polecenie nie zwalnia pracownika od odpowiedzialności w przypadku, gdy wykonanie polecenia stanowi przestępstwo lub wykroczenie.

2. Kierownik jednostki lub inny przełożony pracownika ponosi odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych także w przypadku dopuszczenia do naruszenia dyscypliny finansów publicznych przez zaniedbanie obowiązków w zakresie nadzoru.

Art. 147.

1. Karami za naruszenie dyscypliny finansów publicznych są:
  - 1) upomnienie,
  - 2) nagana,
  - 3) kara pieniężna.
2. Karę pieniężną wymierza się w wysokości od jednomiesięcznego do trzymiesięcznego wynagrodzenia pracowniczego, o którym mowa w art. 143, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Jeżeli wynagrodzenie osoby winnej naruszenia dyscypliny finansów publicznych, obliczone jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy należny w roku, w którym czyn popełniono, jest wyższe od wynagrodzenia, o którym mowa w art. 143, karę pieniężną wymierza się w wysokości od jednomiesięcznego do trzymiesięcznego wyższego wynagrodzenia.

Art. 148.

1. Rozprawa przed komisją orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest jawna. W siedzibie komisji orzekającej wywieśza się zawiadomienie o terminie i przedmiocie rozprawy, w miejscu dostępnym dla interesantów, co najmniej na 7 dni przed rozprawą.
2. Wyłączenie jawności rozprawy (lub części rozprawy) przed komisją orzekającą może nastąpić wyłącznie:
  - 1) ze względu na ochronę tajemnicy państwowej,
  - 2) z uwagi na zagrożenie spokoju i porządku publicznego.

3. Ogłoszenie orzeczenia w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych odbywa się jawnie.
4. Organ, przy którym powołano komisję orzekającą, zapewnia warunki umożliwiające jawny przebieg rozprawy.

Art. 149.

1. Przy wymiarze kary bierze się pod uwagę rodzaj i stopień winy oraz skutki naruszenia dyscypliny finansów publicznych.
2. W przypadku winy umyślnej oraz w przypadku, gdy osoba winna była już przed popełnieniem czynu karana za naruszenie dyscypliny budżetowej lub dyscypliny finansów publicznych, wymierza się karę nagany lub karę pieniężną.
3. Jeżeli obwiniony dopuścił się kilku czynów, a sprawa o te czyny jest objęta jednym postępowaniem, wymierza się obwinionemu jedną karę łączną za wszystkie czyny.

Art. 150.

1. Ukazanie pracownika jednostki sektora finansów publicznych za naruszenie dyscypliny finansów publicznych karą nagany lub karą pieniężną jest równoznaczne z jego ujemną oceną kwalifikacyjną, przewidzianą w odrębnych ustawach i rodzi skutki w tych ustawach przewidziane.
2. Pracownik jednostki sektora finansów publicznych ponownie ukarany za naruszenie dyscypliny budżetowej lub dyscypliny finansów publicznych, nie ma prawa do wyróżnień, premii pieniężnych regulaminowych i uznaniowych do czasu zatarcia kary.
3. Ukazanie pracownika jednostki spoza sektora finansów publicznych za naruszenie dyscypliny finansów publicznych nie ogranicza praw Skarbu Państwa ani praw jednostki samorządu terytorialnego do dochodzenia wyrównania uszczerbku środków publicznych.

Art. 151.

1. Odmawia się wszczęcia postępowania w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, a wszczęte umarza, jeżeli od końca roku, w którym ujawniono naruszenie dyscypliny finansów publicznych, upłynął rok.

2. Wydanie w pierwszej instancji orzeczenia w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, bądź postanowienia o zawieszeniu postępowania, przerywa bieg terminu, o którym mowa w ust. 1, jednak na czas nie dłuższy niż trzy lata od dnia naruszenia dyscypliny finansów publicznych.
3. Nie można wykonać kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, ani egzekwować orzeczonych kosztów postępowania, jeżeli od dnia uprawomocnienia się orzeczenia upłynął rok. Przedawnienie wykonania kary pieniężnej nie biegnie w okresie odroczenia tej kary lub jej spłaty w ustalonych ratach.

Art. 152.

1. Zatarcie kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych następuje z mocy prawa, jeżeli od wykonania kary lub przedawnienia jej wykonania upłynęły dwa lata.
2. Na wniosek ukaranego, poparty przez głównego rzecznika dyscypliny finansów publicznych, Minister Finansów może postanowić o zatarciu kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1. Wniosek taki może złożyć również przełożony ukaranego pracownika lub kierownik jednostki nadrzędnej.
3. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 2, zażalenie nie przysługuje.

Art. 153.

1. Stronami postępowania w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych są obwiniony i rzecznik dyscypliny finansów publicznych.
2. Obwinionym jest osoba, wobec której rzecznik dyscypliny finansów publicznych złożył wniosek o ukaranie, bądź o wszczęcie postępowania w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.
3. Obwinionego nie uważa się za winnego, dopóki, w trybie określonym w ustawie, nie zostanie mu udowodniona wina.
4. Obwinionemu przysługuje prawo do obrony, prawo do wglądu w akta i prawo do korzystania z pomocy obrońcy.

Art. 154.

1. Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest dwuinstancyjne.
2. Organami orzekającymi w pierwszej instancji są:
  - 1) resortowe komisje orzekające przy ministrach lub przewodniczących komitetów wchodzących w skład Rady Ministrów,
  - 2) komisje orzekające przy wojewodach,
  - 3) komisje orzekające przy regionalnych izbach obrachunkowych.
3. Organem orzekającym w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych w drugiej instancji jest Główna Komisja Orzekająca przy Ministrze Finansów.

Art. 155.

1. W skład komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych wchodzi: przewodniczący, jego zastępcy i od trzech do dziewięciu członków.
2. Kadencja komisji trwa 4 lata.
3. Przewodniczącego, jego zastępców i członków komisji powołuje i odwołuje odpowiednio właściwy minister, przewodniczący komitetu wchodzący w skład Rady Ministrów lub wojewoda.
4. Tryb powołania przewodniczącego, zastępców przewodniczącego i członków komisji orzekającej przy regionalnej izbie obrachunkowej określa ustawa z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. Nr 85, poz. 428, z 1994 r. Nr 76, poz. 344, z 1995 r. Nr 124, poz. 601 oraz z 1996 r. Nr 58, poz. 262).
5. Przewodniczącego Głównej Komisji Orzekającej powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów, a zastępców przewodniczącego komisji i jej członków powołuje i odwołuje Minister Finansów.

Art. 156.

1. Głównego rzecznika dyscypliny finansów publicznych oraz jego zastępcę powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów.

2. Główny rzecznik dyscypliny finansów publicznych jest w zakresie sprawowanej funkcji przełożonym rzeczników dyscypliny finansów publicznych właściwych w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji.

Art. 157.

Członkowie komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych są w zakresie orzekania niezawiśli i podlegają tylko ustawom.

Art. 158.

1. Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych wszczyna się na wniosek rzecznika dyscypliny finansów publicznych lub na wniosek Ministra Finansów.
2. Wniosek o wszczęcie postępowania złożony przez Ministra Finansów jest wiążący dla rzecznika dyscypliny finansów publicznych.

Art. 159.

1. Minister Finansów sprawuje nadzór nad działalnością organów orzekających i rzeczników dyscypliny finansów publicznych.
2. W ramach nadzoru Minister Finansów może, na wniosek stron lub z urzędu, uchylić lub zmienić prawomocne orzeczenie lub postanowienie, jeżeli jest ono sprzeczne z prawem lub oczywiście niesłuszne.
3. Na rozstrzygnięcia Głównej Komisji Orzekającej kończące postępowanie w toku instancji, a także na rozstrzygnięcia wydane przez Ministra Finansów w trybie nadzoru, służy skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego - w trybie określonym ustawą z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 i Nr 104, poz. 515 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 106, poz. 679 i Nr 114, poz. 739).

Art. 160.

1. Komisje orzekają w składzie trzech osób.
2. Do rozpoznania sprawy przewodniczący komisji orzekającej wyznacza spośród osób wchodzących w skład komisji przewodniczącego składu orzekającego i dwóch członków.

Art. 161.

1. Orzeczenie lub postanowienie komisji orzekającej stwierdzające, że nastąpiło istotne uchybienie w czynnościach organu państwowego, samorządowego lub jednostki sektora publicznego, sprzyjające naruszeniu dyscypliny finansów publicznych, przekazuje się do wiadomości Ministrowi Finansów.
2. Jeżeli uchybienia, o którym mowa w ust. 1, dopuścił się winny naruszenia dyscypliny finansów publicznych, komisja orzekająca poza wymierzeniem kary, występuje w orzeczeniu do jego pracodawcy o rozważenie celowości dalszego zatrudniania ukaranego na zajmowanym stanowisku i zawiadamia o tym Ministra Finansów.

Art. 162.

1. Każdy uznany winnym naruszenia dyscypliny finansów publicznych zwraca - na rzecz Skarbu Państwa - koszty postępowania. Koszty te określa się ryczałtowo w wysokości 4% wynagrodzenia, o którym mowa w art. 143.
2. Na żądanie stron do kosztów tych zalicza się dodatkowo koszty podróży i inne należności świadków i biegłych, a także koszty oględzin lub podania orzeczenia do publicznej wiadomości w szczególny sposób. W przypadku uniewinnienia obwinionego lub umorzenia postępowania koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.
3. Koszty postępowania, o których mowa w ust. 2, przypadające od kilku uznanych winnymi w jednej sprawie, dzieli się między nich w zależności od stopnia przyczynienia się do powstania tych kosztów.
4. Rozstrzygnięcie o zwrocie kosztów postępowania zamieszcza się w orzeczeniu lub postanowieniu.
5. Kary pieniężne i zwrot kosztów postępowania egzekwuje się na rzecz Skarbu Państwa w trybie ustalonym ustawą z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 1991 r. Nr 35, poz. 161, z 1992 r. Nr 20, poz. 78, z 1993 r. Nr 28, poz. 127, z 1995 r. Nr 85, poz. 426, z 1996 r. Nr 43, poz. 189 i Nr 146, poz. 680 oraz z 1997 r. Nr 137, poz. 926 i Nr 141, poz. 943 i 944).

Art. 163.

1. W postępowaniu przed organami orzekającymi w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej stosuje się odpowiednio art. 6-7, 9, art. 10 §1 pkt 1-5,

7 i 9, art. 18, art. 26 §1 i 3, art. 28 §1, 3 i 4, art. 30-31, art. 34-39, art. 44 §1 i 2, art. 48, art. 49 §1, art. 50-51, art. 52 §1, art. 53-58, art. 59 §1, art. 60, art. 61 §1, art. 62, art. 63 §1, art. 78-79, art. 81-83, art. 84 §1 i 2, art. 85, art. 87-91, art. 93 §1, art. 119-125, art. 126 §1-3, art. 127-135 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 1971 r. Nr 12, poz. 116, z 1972 r. Nr 49, poz. 312, z 1975 r. Nr 16, poz. 91 i Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 16, poz. 125 i Nr 45, poz. 291, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1985 r. Nr 23, poz. 100, z 1986 r. Nr 39, poz. 193, z 1988 r. Nr 20, poz. 135, z 1989 r. Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 20, poz. 121, Nr 43, poz. 251 i Nr 72, poz. 422, z 1991 r. Nr 32, poz. 131 i Nr 94, poz. 419, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, z 1995 r. Nr 95, poz. 475 oraz z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 102, poz. 643 i Nr 123, poz. 779).

2. Zasady funkcjonowania organów orzekających i tryb postępowania przed nimi, w zakresie nie uregulowanym przepisami wymienionymi w ust. 1, określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Art. 164.

Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe zasady ustalania właściwości organów orzekających w pierwszej instancji, wyjątki od nich i zasady rozstrzygania sporów o właściwość komisji,
- 2) zasady powoływania, właściwość i tryb działania rzeczników dyscypliny finansów publicznych,
- 3) zasady organizacji, obsługi prawnej i administracyjno-technicznej komisji orzekających i rzeczników dyscypliny budżetowej,
- 4) zasady zwalniania członków komisji orzekających od pracy zawodowej na czas niezbędny do wypełnienia ich zadań,
- 5) zasady i wysokość wynagrodzenia za udział w pracach komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych pierwszej i drugiej instancji, należnego członkom komisji, rzecznikom dyscypliny finansów publicznych i protokolantom,
- 6) zakres, tryb i formy sprawowania nadzoru nad działalnością organów orzekających i rzeczników dyscypliny finansów publicznych,

- 7) zakres i terminy składanych przez organy orzekające i rzeczników dyscypliny finansów publicznych sprawozdań z działalności oraz informacji przekazywanych organom nadzoru.

Art. 165.

Organy orzekające w pierwszej instancji w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, ich skład oraz zasady powoływania i tryb działania rzeczników dyscypliny finansów publicznych w zakresie dotyczącym Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Krajowego Biura Wyborczego, Państwowej Inspekcji Pracy, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego i jednostek im podległych lub przez nich nadzorowanych, określa odpowiednio Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich, Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego, Główny Inspektor Pracy, Prezesi Sądów i Trybunału.

Art. 166.

1. Ministrowie: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Spraw Zagranicznych mogą - w porozumieniu z Ministrem Finansów - ustalić, w drodze rozporządzenia, odmienny od określonego w ustawie - zakres jawności i tryb postępowania przed resortową komisją orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.
2. Minister Finansów - po zasięgnięciu opinii Szefa Urzędu Ochrony Państwa - może ustalić, w drodze rozporządzenia, odmienny od określonego w ustawie - zakres jawności i tryb postępowania przed resortową komisją orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Dział VIII

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Rozdział 1

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 167.

W ustawie z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych (Dz.U. Nr 68, poz. 341, z 1993 r. Nr 28, poz. 127, z 1994 r. Nr 98, poz. 472, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 621 oraz z 1997 r. Nr 80, poz. 503, Nr 121, poz. 770 i Nr 137, poz. 926) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 39 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

“5. Gospodarka finansowa środków, o których mowa w ust. 3, jest prowadzona przez Ministra Finansów w formie określonej w art. 29 ustawy z dnia ..... o finansach publicznych (Dz.U. Nr ....., poz. ....).”;

2) w art. 47^b ust. 2a otrzymuje brzmienie:

“2a. Gospodarka finansowa środkami, o których mowa w art. 47^a ust. 1, jest prowadzona przez Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki w formie określonej w art. 29 ustawy z dnia ..... o finansach publicznych (Dz.U. Nr ....., poz. ....).”.

Art. 168.

W ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. Nr 121, poz. 591, z 1997 r. Nr 32, poz. 183, Nr 43, poz. 272, Nr 88, poz. 554, Nr 118, poz. 754, Nr 139, poz. 933 i 934, Nr 140, poz. 939 i Nr 141, poz. 945) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 w ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

”4) gmin, powiatów, województw i ich związków, a także państwowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich:

- a) jednostek budżetowych,
- b) gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych,
- c) zakładów budżetowych,
- d) funduszy celowych,”;

- 2) w art. 80 skreśla się ust. 1 i 2 oraz oznaczenia ust. 3.

Art. 169.

W ustawie z dnia 23 grudnia 1994 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 139, poz. 647 oraz z 1997 r. Nr 133, poz. 883) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

“1) “państwowa jednostka budżetowa” - rozumie się państwowe jednostki organizacyjne, które prowadzą gospodarkę finansową na zasadach określonych w art. 26-28 ustawy z dnia ..... o finansach publicznych (Dz.U. Nr ....., poz.....) oraz szkoły wyższe i inne jednostki prowadzące gospodarkę finansową na zasadach określonych w art. 30 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 63, poz. 314, z 1994 r. Nr 1, poz. 3, Nr 43, poz. 163, Nr 105, poz. 509 i Nr 121, poz. 591, z 1996 r. Nr 5, poz. 34 i Nr 24, poz. 110 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 96, poz. 590, Nr 104, poz. 661, Nr 121, poz. 770 i Nr 141, poz. 943),”;

- 2) w art. 6 w ust. 2 wyrazy “art. 45 ustawy - Prawo budżetowe” zastępuje się wyrazami “art. 98 ustawy o finansach publicznych”.

Art. 170.

W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 137, poz. 926 i Nr 160, poz. 1083) w art. 305 w §1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

“Przepisy odrębne mogą rozszerzyć zakres obowiązku informacyjnego.”.

Art. 171.

W ustawie z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080) w art. 1 w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

“3) samorządowych jednostek budżetowych, zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych prowadzących gospodarkę

finansową na zasadach określonych w ustawie z dnia ..... o finansach publicznych (Dz.U. Nr ..., poz. ....).”

Art. 172.

Ilekroć przepisy ustaw odrębnych odwołują się do przepisów, zasad lub definicji zawartych w ustawie z dnia 5 stycznia 1991 r. - Prawo budżetowe, należy przez to rozumieć odpowiednie przepisy, zasady lub definicje zawarte w niniejszej ustawie.

Rozdział 2 Przepisy przejściowe

Art. 173.

1. Do dnia 1 stycznia 2001 r. dla obsługi budżetu państwa są prowadzone następujące rachunki bankowe:
  - 1) centralny rachunek bieżący budżetu państwa,
  - 2) rachunek bieżący środków bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
  - 3) rachunki bieżące państwowych jednostek budżetowych, z wyodrębnieniem subkont dla dochodów i wydatków,
  - 4) rachunki bieżące urzędów skarbowych dla gromadzenia dochodów budżetowych,
  - 5) rachunki bieżące państwowych funduszy celowych,
  - 6) rachunki bieżące państwowych jednostek gospodarki pozabudżetowej,
  - 7) rachunki pomocnicze.
2. Obsługę bankową budżetu państwa w zakresie rachunków bankowych wymienionych w ust. 1 - z wyłączeniem rachunków państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej - prowadzi Narodowy Bank Polski, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Obsługa bankowa rachunków wymienionych w ust. 1 pkt 6 i 7 może być wykonywana przez dowolne banki.
4. Obsługa bankowa rachunków budżetu państwa prowadzona jest w ramach umowy rachunku bankowego i obowiązujących norm prawnych.
5. W ramach obsługi bankowej budżetu państwa Narodowy Bank Polski:

- 1) udostępnia Ministerstwu Finansów informacje o stanach środków na rachunkach wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 3-5,
  - 2) sporządza sprawozdania z wykonania budżetu państwa w zakresie i terminach uzgodnionych przez Ministra Finansów z Prezesem Narodowego Banku Polskiego.
6. Minister Finansów, po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady obsługi rachunków bankowych wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 3-7 oraz zakres informacji wymienionej w ust. 5 pkt 1 i sprawozdań wymienionych w ust. 5 pkt 2.

Art. 174.

Środki finansowe, zgromadzone na rachunkach środków na finansowanie inwestycji jednostek i zakładów budżetowych, do dnia wejścia w życie ustawy, mogą być wykorzystane przez dysponenta rachunku zgodnie z przeznaczeniem do dnia 31 grudnia 1999 r.

Art. 175.

Strategiczne programy rządowe, ustanowione przez Radę Ministrów przed dniem wejścia w życie ustawy, stają się programami wieloletnimi w rozumieniu art. 82.

Art. 176.

Do dnia 31 grudnia 2000 r. mogą funkcjonować środki specjalne utworzone na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 8 maja 1991 r. w sprawie środków specjalnych jednostek budżetowych (Dz.U. Nr 42, poz. 184, z 1993 r. Nr 38, poz. 166 oraz z 1997 r. Nr 34, poz. 208).

Art. 177.

1. Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej wszczęte przed wejściem w życie przepisów ustawy prowadzone jest według przepisów dotychczasowych, chyba że przepisy niniejszej ustawy są względniejsze dla obwinionego. Przepis art. 2 Kodeksu wykroczeń stosuje się odpowiednio.
2. Kadencja komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej, powołanych przed wejściem w życie ustawy, wygasa w dniu po-

wołania odpowiedniej komisji orzekającej w sprawach o naruszenie finansów publicznych, nie później niż w dniu 31 marca 1999 r.

3. Rzecznicy dyscypliny budżetowej, powołani przed wejściem w życie ustawy, pełnią swe funkcje do czasu powołania odpowiednich rzeczników finansów publicznych, nie dłużej niż do dnia 31 marca 1999 r.
4. Po upływie kadencji komisji orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej i zaprzestaniu pełnienia funkcji przez rzecznika dyscypliny budżetowej postępowanie, o którym mowa w ust. 1, przejmuje odpowiednia komisja orzekająca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Prawa i obowiązki rzecznika przejmuje odpowiedni rzecznik dyscypliny finansów publicznych.

Art. 178.

1. Rada Ministrów dokona analizy celowości działania państwowych funduszy celowych.
2. Analiza, o której mowa w ust. 1, powinna być zakończona do dnia 31 grudnia 1999 r. sformułowaniem stosownych wniosków o nowelizację lub uchylenie ustaw powołujących określone państwowe fundusze celowe.

Art. 179.

Ustawy nie stosuje się do organizacji Skarbu Państwa oraz sposobu zarządzania majątkiem Skarbu Państwa.

Art. 180.

1. Jednostki podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministrowi Obrony Narodowej dostosują obowiązujące szczególne zasady rachunkowości do postanowień art. 15.
2. Dostosowanie, o którym mowa w ust. 1, powinno być dokonane przed dniem 1 stycznia 2001 r.

Rozdział 3

Przepisy końcowe

Art. 181.

1. Traci moc ustawa z dnia 5 stycznia 1991 r. - Prawo budżetowe (Dz.U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344, z 1994 r. Nr 76, poz. 344, Nr 121, poz. 591 i Nr 133, poz. 685 z 1995 r. Nr 78, poz. 390, Nr 124, poz. 601 i Nr 132, poz. 640, z 1996 r. Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496, Nr 132, poz. 621 i Nr 139, poz. 647 oraz z 1997 r. Nr 54, poz. 348, Nr 79, poz. 484, Nr 121, poz. 770, Nr 123, poz. 775 i 778, Nr 133, poz. 883, Nr 137, poz. 926, Nr 141, poz. 943 i Nr 158, poz. 1042).
2. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustawy, o której mowa w ust. 1, zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie ustawy w zakresie, w jakim nie pozostają w sprzeczności z przepisami ustawy.
3. Wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zarządzenia i rozporządzenia w sprawie emisji skarbowych papierów wartościowych zachowują moc i wyemitowane na ich podstawie obligacje oferowane i wykupywane są na zasadach w nich zawartych.
4. Wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zarządzeń regulujące zasady emitowania bonów skarbowych zachowuje moc do daty wejścia w życie stosownego rozporządzenia.
5. Ogłoszenie relacji, o której mowa art. 13 ust. 1 pkt 2, następuje po raz pierwszy na rok 1999.

Art. 182.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

Uzasadnienie
do projektu ustawy
o finansach publicznych

Mając na względzie szybki rozwój gospodarczy i cywilizacyjny Polski, wypełnienie postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w sferze finansów publicznych oraz wyzwania stojące przed naszym krajem w przyszłości, dotyczące udziału w strukturach Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz w Unii Europejskiej, przedkłada się projekt Ustawy o finansach publicznych.

1. ZAKRES I CELE USTAWY

Konieczność stworzenia aktu normatywnego o cechach ustawy systemowej, operującego w sektorze finansów publicznych, stała się oczywista w momencie określenia priorytetów rozwoju gospodarczego i najbliższej przyszłości politycznej Polski. Decentralizacja władzy, której podstawowym elementem jest delegowanie zadań do jej niższych szczebli poprzez przekazywanie prawa do dysponowania środkami publicznymi, bezwzględnie wymaga uniwersalnych, jasnych, obejmujących całość zagadnienia przepisów prawnych.

Konstruując projekt ustawy czerpano z najlepszych wzorców i bogatego doświadczenia wysoko rozwiniętych państw świata, a przede wszystkim z krajów Unii Europejskiej.

Podstawy nowoczesnego systemu zarządzania finansami publicznymi oparte są na kilku fundamentalnych zasadach - jawności, przejrzystości, celowości i gospodarności oraz pełnej demokratycznej kontroli nad spożytkowaniem grosza publicznego.

Projekt ustawy o finansach publicznych ma na celu:

- 1) wykonanie postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczących zasad gromadzenia i wydatkowania środków publicznych oraz zarządzania państwowym długiem publicznym,
- 2) zdefiniowanie zakresu sektora finansów publicznych, a w jego ramach dwóch podsektorów - rządowego oraz samorządowego,
- 3) zapewnienie, poprzez zwiększenie jawności i przejrzystości, demokratycznej kontroli nad finansami publicznymi,
- 4) zapewnienie dostarczania powszechnie dostępnej i jasnej informacji o finansach publicznych,
- 5) zapewnienie wzrostu efektywności alokacyjnej środków publicznych,
- 6) zapewnienie wzrostu efektywności wykonawczej,
- 7) wzmocnienie kontroli wydatków publicznych i dyscypliny budżetowej,
- 8) osiągnięcie zgodności z najlepszymi standardami krajów OECD,
- 9) porządkowanie struktur organizacyjnych jednostek sektora finansów publicznych.

Zamiarem jest skonstruowanie ustawy nowoczesnej, zachęcającej do ewolucji struktury i zakresu zadań oraz jednostek finansowanych ze środków publicznych.

2. DZIAŁ I - PODSTAWOWE DEFINICJE

Ustawa o finansach publicznych reguluje zasady alokacji środków publicznych, planowania i wydatkowania tych środków dla wszystkich jednostek zaliczonych do sektora finansów publicznych. Wprowadza mechanizmy umożliwiające kontrolę gospodarowania środkami publicznymi. Szczególne miejsce zajmuje w ustawie problematyka kontroli długu publicznego. W tym celu proponuje się wprowadzenie specjalnych norm ostrożnościowych oraz procedur, które powinny pozwolić na utrzymanie długu publicznego w granicach dopuszczalnych przez Konstytucję RP (3/5 produktu krajowego brutto).

W ustawie regulowane są zasady planowania, uchwalania oraz realizacji budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Ustawa formułuje

również zasady sprawozdawczości z wykonania budżetu oraz zasady przestrzegania dyscypliny budżetowej, a także konsekwencje związane z nieprzebrzeganiem dyscypliny przez osoby odpowiedzialne za przestrzeganie tych zasad.

Kluczowym zagadnieniem dla całokształtu ustawy jest określenie zakresu działania proponowanych regulacji. Zakres ten skonstruowano poprzez określenie: środków publicznych, jednostek tworzących sektor finansów publicznych oraz katalog operacji finansowych. W rozumieniu ustawy wydatkiem publicznym jest każdy wydatek finansowany ze środków publicznych.

Ustawa definiuje szerzej, niż miało to miejsce dotychczas, pojęcie środków publicznych. Środki te obejmują wszelkie daniny publiczne (dochody podatkowe, składki na fundusze celowe, inne świadczenia pieniężne ustawowo przeznaczone na rzecz państwa), pozostałe dochody, przychody czerpane głównie ze sprzedaży mienia oraz papierów wartościowych, otrzymane pożyczki i kredyty, spłaty pożyczek i kredytów udzielonych ze środków publicznych oraz specjalnie nadzorowane środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej.

Do jednostek sektora finansów publicznych, zgodnie z zaleceniami i praktyką stosowaną przez kraje Unii Europejskiej, zaliczono dodatkowo - w relacji do obecnej praktyki konstruowania budżetu - fundusze celowe, inne państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne, organy i jednostki samorządu terytorialnego. Sektor finansów publicznych można podzielić na dwa podsektory

- rządowy, którego roczne dochody i wydatki są - poprzez budżet państwa - poddane corocznej kontroli Parlamentu,
- samorządowy, którego roczne dochody i wydatki są kontrolowane przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego.

Przewidziano możliwość zmian zakresu podmiotowego sektora finansów publicznych, poprzez upoważnienie dla Rady Ministrów do decydowania o wprowadzeniu dodatkowych jednostek do sektora.

Analogicznie skonstruowano wykaz najważniejszych operacji finansowych, jakie mogą być dokonywane przez jednostki sektora finansów publicznych.

Wprowadzono, obok powszechnie znanych pojęć nadwyżki bądź deficytu budżetu, pojęcia nadwyżki i deficytu sektora finansów publicznych. W art. 8 określono definicję „potrzeb pożyczkowych budżetu państwa”, którą tworzy ogół finansowych operacji związanych z obsługą długu Skarbu Państwa oraz deficytu budżetu państwa w ciągu roku. Konsekwentnie w dalszych artykułach określono państwowy dług publiczny i metody jego obliczania.

3. DZIAŁ II - JAWNOŚĆ I PRZEJRZYSTOŚĆ FINANSÓW PUBLICZNYCH

Ustawa o finansach publicznych określa reguły postępowania pozwalające na uzyskiwanie pełnych danych o aktualnym stanie sektora finansów publicznych.

Rzetelna i przejrzysta informacja o procesach zachodzących w sektorze finansów publicznych staje się instrumentem do kreowania polityki gospodarczej państwa. Podejmowanie decyzji opartych na pewnych i prawdziwych informacjach pozwoli na uniknięcie rujnujących gospodarkę kryzysów gospodarczych oraz zapewni długotrwały dynamiczny wzrost gospodarczy, którego pochodnymi są zamożność i dobrobyt.

Ponieważ środki budżetowe pochodzą głównie z wpływów podatkowych, które zbierane są na podstawie zobowiązań publicznoprawnych, ich wydatkowanie musi być oparte na zasadach jawności i przejrzystości.

Zasada jawności finansów publicznych będzie realizowana przez:

- a) jawność debaty budżetowej,
- b) podawanie do publicznej wiadomości omówienia ustawy budżetowej oraz uchwał budżetowych,
- c) publikowanie corocznych sprawozdań z finansów i działalności przez jednostki należące do sektora finansów publicznych,
- d) publikowanie przez Ministra Finansów zbiorczej informacji o finansach publicznych.

Zasada przejrzystości finansów publicznych będzie realizowana przez:

- a) stosowanie jednolitych zasad klasyfikacji dochodów i wydatków publicznych,
- b) stosowanie tych samych reguł księgowości i sprawozdawczości przez wszystkie jednostki sektora finansów publicznych.

Minister Finansów będzie obwieszczał systematycznie informacje: o kwocie państwowego długu publicznego, kwotach udzielonych poręczeń i gwarancji oraz o długu publicznym Skarbu Państwa. Opinia publiczna będzie również informowana o relacjach wyżej wymienionych kwot do produktu krajowego brutto. Prowadzony w ten sposób systematyczny monitoring stanu zadłużenia będzie umożliwiał kontrolę nad wykonaniem norm zawartych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z zapisami Ustawy o finansach publicznych podatnik będzie informowany o tym, jak wydatkowane są środki publiczne, ponieważ samorząd terytorialny i jednostki budżetowe publikować będą sprawozdania z finansów i swojej działalności. Sprawozdania te zostaną poddane audytowi finansowemu w trybie określonym w Ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Procedury audytu rozpoczną się od 2002 r.

4. DZIAŁ III - ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ JEDNOSTEK SEKTORA PUBLICZNEGO I ICH FORMY ORGANIZACYJNO-PRAWNE

Filozofia stosowania budżetu jako narzędzia do osiągnięcia celów gospodarczych nie jest nowa w doktrynie zarządzania państwem, ale pytanie o lepsze wykorzystanie każdej złotówki powróciło z nową siłą, w obliczu konieczności sprostania potrzebom społecznym przy równocześnie ograniczonych zasobach.

Ustawa opiera gospodarowanie środkami publicznymi na zasadach maksymalnej efektywności alokacji w procesie planowania i wykonania budżetu.

Zasadą podstawową jest, że środki publiczne nie powinny, poza kilkoma wyjątkami, być przeznaczane na wyodrębnione imiennie wydatki. Jest to zasada nazywana uniwersalizmem gospodarowania środkami publicznymi. Praktyka międzynarodowa dozwala na następujące wyjątki od tej zasady:

- kredyty udzielone przez międzynarodowe instytucje finansowe mogą być wykorzystywane na finansowanie celów określonych w umowach kredytowych,
- środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej powinny być wydatkowane zgodnie z wolą dawcy,
- niektóre przychody lub dochody sektora finansów publicznych mogą być ustawowo wydatkowane na określone cele (np. składki emerytalne),
- należące do sektora finansów publicznych jednostki prowadzące działalność gospodarczą mogą część swoich dochodów przeznaczać na finansowanie wydatków związanych z działalnością.

Drugą zasadą gospodarowania środkami publicznymi jest analiza celowości. Przed przystąpieniem do realizowania zadania lub poniesienia wydatku dysponent tych środków powinien zbadać, czy faktycznie niezbędne jest sfinansowanie przedsięwzięcia ze środków publicznych. Może się bowiem okazać, że zadanie może być finansowane z powodzeniem ze środków spoza sektora finansów publicznych.

Nawet wówczas, gdy analiza celowości upewnia o konieczności wydatkowania środków publicznych, niezbędne jest poszukiwanie najbardziej efektywnej drogi realizacji zadania lub wydatku. Dysponujący środkami publicznymi powinien dokonać wyboru tej drogi z zachowaniem zasad rzetelnej konkurencji, poszukując wykonawcy wśród jednostek z sektora finansów publicznych lub poza tym sektorem.

Gospodarność to również terminowość regulowania zobowiązań z tytułu umów, w tym celu ustawa przewiduje, a art. 24, obowiązek opracowywania harmonogramów realizacji wydatków, zwłaszcza przez jednostki budżetowe.

Źródła pozyskiwania środków publicznych powinny podlegać szczególnej ochronie, dlatego w art. 26 proponuje się zasady opracowywania opinii o skutkach finansowych projektów aktów prawnych.

Dominującymi formami organizacyjno-prawnymi jednostek sektora finansów publicznych są:

- jednostki budżetowe,
- zakłady budżetowe,
- gospodarstwa pomocnicze,
- środki specjalne,
- fundusze celowe.

Ustawa porządkuje ogólne zasady gospodarki finansowej wyżej wymienionych jednostek (Art. 27-32) wprowadzając zapisy rangi ustawowej zamiast dotychczasowych regulacji niższej rangi.

Zgodnie z ogólnym trendem ograniczania angażowania środków publicznych na z góry wyodrębnione cele, ustawa przewiduje ograniczenie liczby funduszy celowych oraz przegląd tych, które obecnie działają, z punktu widzenia zasadności i celowości ich istnienia.

5. DZIAŁ IV – DŁUG PUBLICZNY

Nowością w projekcie Ustawy o finansach publicznych są zapisy dotyczące długu publicznego oraz poręczeń i gwarancji. Rozszerzenie zakresu i szczegółowości unormowań w kwestii długu jest wyrazem dbałości o zdrowe finanse publiczne, wzmacnia stabilność i przewidywalność polityki makroekonomicznej. O wadze tych problemów świadczy roczna wysokość operacji na dług, odpowiadająca połowie kwoty wydatków budżetu państwa.

W Dziale 4 zawarte są podstawowe zasady zarządzania długiem publicznym, procedury ostrożnościowe i sanacyjne, wprowadzane w razie nadmiernego zadłużenia oraz ogólne regulacje, związane z emisją skarbowych papierów wartościowych. Zapisy te wychodzą naprzeciw wymogom art. 216 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz kryteriom fiskalnym (w zakresie długu i deficytu) Traktatu z Maastricht. Konstytucja nakłada obowiązek utrzymania państwowego długu publicznego oraz poręczeń i gwarancji w relacji do produktu krajowego brutto, na poziomie poniżej 3/5. Takie samo ograniczenie, ale w odniesieniu do długu publicznego obejmującego poza państwowym także dług samorządów lokalnych, nakłada Traktat z Maastricht. Projekt ustawy godzi obie koncepcje, wprowadzając kontrolę nad całością długu oraz poręczeniami i gwarancjami.

W ustawie wprowadzono definicję podstawowych pojęć, takich jak: potrzeby pożyczkowe budżetu państwa oraz szersze pojęcie długu sektora finansów publicznych, poręczenia i gwarancje Skarbu Państwa oraz sektora finansów publicznych. Sformułowano zasadę jawności i przejrzystości w odniesieniu do długu publicznego, m.in. poprzez nałożenie obowiązków informacyjnych oraz gromadzenia i przekazywania danych.

Projekt ustawy precyzuje podstawowe zasady zarządzania długiem publicznym oraz mechanizmy limitujące poziom zadłużenia, mierzony relacją długu do PKB, realizowane poprzez procedury ostrożnościowe i sanacyjne. Punktem wyjścia procedur jest określenie relacji długu sektora publicznego, wraz z poręczeniami i gwarancjami, do produktu krajowego brutto. Wyliczenie byłoby dokonywane dla

roku poprzedniego (wg wykonania) oraz dla roku bieżącego (na podstawie ustawy budżetowej, uchwał budżetowych oraz prognoz). W zależności od wysokości relacji uruchamiane byłyby procedury ostrożnościowe. W przedziale 50% - 55% nałożono na Radę Ministrów obowiązek przygotowania informacji w sprawie zagrożeń w zakresie długu publicznego. W przypadku znalezienia się tej wielkości pomiędzy 55% - 60%, deficyty jednostek samorządu terytorialnego podlegają automatycznej redukcji oraz uruchamiana jest procedura sanacyjna. Przykładowo, gdyby relacja wyniosła 58%, to stosunek deficytu jednostki samorządu terytorialnego do jej dochodów mógłby wynieść 2/5 analogicznego stosunku deficytu budżetu państwa do jego dochodów.

W przypadku, gdy stosunek długu do PKB przekroczyłby limit 60%, budżet państwa oraz budżety jednostek samorządowych muszą być zrównoważone, zaś z mocy ustawy, Rada Ministrów musi przygotować program sanacyjny. Program ten ma na celu poprawę relacji i powinien zwracać uwagę na przyczynę zaistniałej sytuacji, sposoby i środki poprawy oraz prognozy. W ustawie przewidziano sytuacje wyjątkowe, w których nie zachodzi konieczność stosowania procedur ostrożnościowych i sanacyjnych.

W projekcie ustawy unormowano również ogólne zasady zaciągania zobowiązań przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty sektora publicznego, w tym zaciągania kredytów i pożyczek oraz emitowania papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego.

W projekcie ustawy sformułowano zasady i tryb emisji skarbowych papierów wartościowych, wraz z ich definicją, jak też szczegółową specyfikacją ich rodzajów (bony skarbowe, obligacje skarbowe, skarbowe papiery oszczędnościowe). Ustalona została struktura rozporządzenia emisyjnego, zawierającego warunki emitowania danego rodzaju skarbowych papierów wartościowych oraz listu emisyjnego, który uszczegóławia warunki emisji. Ponadto, ustawa określa ogólne zasady zaciągania przez Skarb Państwa pożyczek i kredytów, w tym międzynarodowych.

6. DZIAŁ V - BUDŻET PAŃSTWA

Dział ten odnosi się do całości budżetu państwa, definiując go jako roczny plan dochodów i wydatków organów władzy państwowej, kontroli, ochrony prawa, sądów i trybunałów i organów administracji rządowej oraz jej jednostek podległych.

Ustawa budżetowa zawiera także plany przychodów i rozchodów zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i środków specjalnych oraz państwowych funduszy celowych. Ustawa może również zawierać plany przychodów i rozchodów innych, niż wyżej wymienione, jednostek podsektora rządowego. Wzrasta zatem zakres jednostek, których gospodarka finansowa będzie poddana kontroli Parlamentu.

Ustawa porządkuje klasyfikację i zasady ponoszenia wydatków budżetowych. Wykorzystując doświadczenie dotychczasowe, usystematyzowaniu uległy zapisy dotyczące dotacji. Mogą być one przeznaczane na finansowanie lub dofinansowanie:

- zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego,
- ustawowo określonych zadań, realizowanych przez jednostki inne niż jednostki samorządu terytorialnego,
- bieżących zadań własnych samorządu terytorialnego,
- zadań zleconych do realizacji jednostkom nie zaliczonym do sektora publicznego,
- kosztów realizacji inwestycji.

Ta grupa dotacji została określona jako dotacje celowe.

Nadal zachowano dotacje podmiotowe i przedmiotowe oraz dotacje udzielane na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe nowo tworzonych zakładów budżetowych i zakładów pomocniczych.

Udzielanie dotacji musi być poprzedzone analizą celowości i efektywności wydatkowania. Unormowano zasady przyznawania dotacji jednostkom spoza sektora finansów publicznych. Wprowadzono zasadę publikowania w ustawie

budżetowej wykazu jednostek, bądź grup jednostek, którym planuje się przyznać dotacje podmiotowe.

Wprowadzono nowe, bardziej rygorystyczne zasady finansowania lub dofinansowania z budżetu państwa inwestycji.

Wprowadzono możliwość zamieszczania w ustawie budżetowej szczególnych zasad finansowania programów wieloletnich. Programy te mogą dotyczyć zadań związanych z:

- realizacją zadań państwa w zakresie dóbr publicznych tzn. takich, które nie są możliwe do finansowania na drodze indywidualnej odpłatności i zasadniczo nie występują na rynku, są jednak niezbędne dla wypełnienia przez państwo podstawowych funkcji; do takiej kategorii należą zadania państwa z zakresu obronności lub bezpieczeństwa publicznego, a także wymiaru sprawiedliwości,
- długookresowym rozwojem państwa (np. wydatki na projekty infrastrukturalne, reformę edukacji),
- przyspieszeniem procesu integracji z Unią Europejską oraz z Organizacją Paktu Północnoatlantyckiego.

Zarówno projekty inwestycyjne, jak i programy wieloletnie są poddane procedurze kontroli przebiegu realizacji. Kolejny etap ich realizacji musi być poprzedzony oceną wydatków i efektów rzeczowych zrealizowanych w poprzednim roku budżetowym.

Nowym rozwiązaniem jest uregulowanie zasad opracowywania i przedkładania Radzie Ministrów założeń do projektu budżetu państwa na rok następny. Przyjęcie założeń przez Radę Ministrów rozpoczyna okres opracowywania projektów budżetów lub planów przychodów i rozchodów przez jednostki sektora finansów publicznych.

Przyjęto także zasady (art. 87) regulujące szczegółowość zapisów ustawy budżetowej. Ustalono, że uzasadnienie do ustawy powinno zawierać trzyletnie (rok na który opracowywany jest budżet i dwa kolejne lata) założenia dotyczące kształtowania się podstawowych parametrów makroekonomicznych (art. 89).

Przyjęto, że trzyletnia strategia oddziaływania na dług sektora finansów publicznych oraz obejmująca ten sam okres strategia zarządzania długiem publicznym będą stanowić załącznik do ustawy budżetowej (art. 88).

Wprowadzono procedurę przygotowywania przez jednostki podsektora rządowego wstępnych planów budżetów, jeszcze przed końcem roku, na który opracowywany jest budżet.

W stosunku do obecnego stanu prawnego zmianie uległy zasady nadzoru dysponentów nad przebiegiem realizacji budżetu.

Wprowadzono zasadę, że wydatki na obsługę długu publicznego Skarbu Państwa mają pierwszeństwo przed innymi wydatkami.

Ograniczono możliwość przeniesień wydatków pomiędzy działami i częściami budżetu, zachowując jednak możliwość dokonywania niezbędnych korekt w obrębie jednego rozdziału klasyfikacji, czyli w strukturze wydatków związanych z realizacją jednego zadania, pod warunkiem, że nie ulegną zwiększeniu środki na wynagrodzenia.

Wprowadzono nową regulację dotyczącą możliwości przenoszenia wydatków na kolejny rok budżetowy. Do 15 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy Rada Ministrów może określić wykaz takich wydatków. Rozporządzenie, w którym określony zostaje ten wykaz powinno zawierać także plan realizacji wydatków w następnym roku.

Odmiennie, w stosunku do obecnie obowiązującej regulacji, proponuje się unormować problem rezerwy ogólnej oraz rezerw celowych.

Rezerwa ogólna w kwocie do 1% wydatków budżetu może być wydatkowana przez Radę Ministrów w sposób, jaki Rada Ministrów uzna za konieczny.

Rezerwy celowe mogą być tworzone na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu lub gdy inne ustawy tak stanowią. Może też powstać rezerwa celowa ze środków zablokowanych w toku realizacji budżetu państwa. Zasady wykorzystania rezerw celowych zawarto w art. 93 rezerwa powstająca z

zablokowanych środków może być w pierwszej kolejności wykorzystana na regulowanie zobowiązań Skarbu Państwa; o przeznaczeniu tej rezerwy decyduje Rada Ministrów.

Nowym uregulowaniem jest wprowadzenie upoważnienia dla Rady Ministrów do dokonywania, w drodze rozporządzenia, przeniesień planowanych wydatków między częściami i działami budżetu w przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego na terytorium państwa lub jego części.

Wprowadzone zostały uregulowania umożliwiające konsolidację środków publicznych zawartych w budżecie państwa na rachunkach w Narodowym Banku Polskim. Wprowadzono też upoważnienie do lokowania przejściowych nadwyżek budżetu na rachunku w NBP, a nawet - po zasięgnięciu opinii Prezesa NBP - w innych bankach.

Te nowe, lub bardziej precyzyjne od dotychczasowych, uregulowania powinny zaowocować oszczędnościami w wydatkach budżetu państwa, a tym samym umożliwić dalsze, stopniowe zmniejszanie obciążeń podatkowych w gospodarce.

7. DZIAŁ VI - BUDŻET JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Rozdział 1 określa podstawowe definicje i zasady dotyczące wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz zakres obejmowany uchwałą budżetową. Dochody jednostek samorządu terytorialnego określa odrębna ustawa.

Kontrola konstytucyjna długu publicznego (rozumianego jako dług rządowy i samorządowy), spełniona jest przez zasadę, która mówi, że łączna kwota długu jednostki samorządu lokalnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% dochodów jednostki z danego roku budżetowego.

Relacja deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego do prognozowanych dochodów jednostki samorządu terytorialnego nie może być wyższa, niż relacja planowanego deficytu budżetu państwa do prognozowanych dochodów budżetu

państwa, zawartych w uchwalonym przez Radę Ministrów projekcie ustawy budżetowej.

Rozdział 2 opisuje opracowywanie i uchwalanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Zasady wykonywania jej budżetu zawarto w Rozdziale 3.

W regulacjach zawartych w tym dziale starano się wprowadzić analogiczne zasady realizacji budżetów jak opisane wyżej dla budżetu państwa.

8. DZIAŁ VII – ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA NARUSZENIE DYSCYPLINY FINANSÓW PUBLICZNYCH.

Określa rodzaj czynu definiowanego jako naruszenie dyscypliny budżetowej oraz zakres odpowiedzialności za popełnienie określonego czynu.

Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych ponoszą pracownicy państwowi i samorządowi oraz inne osoby dysponujące środkami publicznymi, w tym osoby odpowiedzialne za gospodarowanie środkami publicznymi przekazanymi podmiotom spoza sektora publicznego.

W katalogu czynów podlegających karze wprowadzono nowy przepis przewidujący odpowiedzialność za dopuszczenie się zwłoki w zapłacie zobowiązań jednostki sektora publicznego powodującej konieczność zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie.

Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest niezależna od odpowiedzialności karnej, karnej skarbowej lub innej odpowiedzialności, określonej przepisami prawa. Karami za naruszenie dyscypliny finansów publicznych są: upomnienie, nagana, kara pieniężna. Karę pieniężną wymierza się w wysokości od jednomiesięcznego do trzymiesięcznego wynagrodzenia pracowniczego.

Projekt zastrza dotkliwość orzekanych kar pieniężnych. Maksymalna wysokość wymierzanej kary pieniężnej ograniczona jest wysokością trzymiesięcznego wynagrodzenia obliczanego jak wynagrodzenie należne za urlop wypoczynkowy.

Dotkliwość orzekanych kar rośnie także przez ustalenie zasady, że osoba ponownie ukarana za naruszenie dyscypliny finansów publicznych nie może -

przed zatarciem kary - otrzymywać wyróżnień i premii pieniężnych. Ukaranie karą nagany, czy karą pieniężną jest równoznaczne z negatywną oceną kwalifikacyjną pracownika państwowego, czy samorządowego.

Dotkliwość orzeczeń o karze wzrosnie także przez ustanowienie obowiązku ponoszenia przez winnych kosztów postępowania w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Projekt wprowadza konsekwentnie zasadę jawności postępowania w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych. W przypadku ujawnienia sytuacji sprzyjających naruszaniu dyscypliny finansów publicznych przewidziano dodatkowy obowiązek sygnalizowania tego Ministrowi Finansów, a także możliwość wystąpienia z inicjatywą oceny dalszej przydatności winnego na zajmowanym stanowisku.

Projekt utrzymuje, w zasadzie, dotychczasowe usytuowanie komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Rośnie zaś według projektu ranga i rola w postępowaniu strony - oskarżyciela - rzecznika dyscypliny finansów publicznych. Głównego rzecznika i jego zastępcę powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów.

W projekcie przewidziano możliwość zaskarżania kończących postępowanie rozstrzygnięć do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Rozwiązania co do zasad odpowiedzialności i zasad postępowania w tych sprawach oparte są nadal na założeniach z Kodeksu wykroczeń i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Najpóźniej w 2001 r. będą one musiały być zmienione i dostosowane do wymagań określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

9. DZIAŁ VIII - PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

W przepisach przejściowych zawarto niezbędne zmiany w ustawach, które bezpośrednio odwoływały się do postanowień ustawy - Prawo budżetowe.

Wprowadzono także uregulowania dotyczące:

- konsolidacji rachunków budżetu po dniu 1 stycznia 2001 r.,
- rozwiązań przejściowych związanych z dostosowaniem do nowych regulacji ,

- gospodarki środkami inwestycyjnymi (do dnia 31 grudnia 1999 r.),
- gospodarki w formie środków specjalnych powołanych na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dn. 8 maja 1991 r. (do dnia 31 grudnia 2000 r.),
- zasad rachunkowości w jednostkach podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrowi Obrony Narodowej oraz Ministrowi Spraw Zagranicznych do postanowień art. 15 ustawy (do dnia 1 stycznia 2001 r.).

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. Pierwszymi budżetami opracowanymi zgodnie z ustawą byłyby budżet na rok 2000.

***

Wyzwania związane z przystosowaniem zasad gospodarki środkami publicznymi w okresie przystosowania do struktur Sojuszu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej spowodowały potrzebę przewidzenia w regulacjach ustawy o finansach publicznych rozwiązań umożliwiających wykorzystywanie przez polską gospodarkę ewentualnych środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej oraz możliwości finansowania naszego współuczestnictwa w działaniach NATO.

Ten drugi problem rozwiązano wpisując regulację, że „Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, zasady finansowania zadań realizowanych w ramach międzynarodowej współpracy z zakresu wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa, wynikających z umów i porozumień.” (art. 83).

Problem pierwszy jest dużo bardziej skomplikowany. Zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej niezbędne jest stworzenie odpowiednich instytucji i mechanizmów zapewniających sprawne współfinansowanie wybranych programów ze środków pomocowych i polskich środków budżetowych.

Traktat z Maastricht stawia przed krajami członkowskimi wymaganie zachowania równej dbałości o środki z bezzwrotnej pomocy jak i o swoje własne. Biorąc pod uwagę te zalecenia, a także doświadczenia krajów takich jak Finlandia i Austria,

w ustawie o finansach publicznych zaproponowano następujący sposób postępowania ze środkami z bezzwrotnej pomocy zagranicznej:

- 1) w ogólnym rachunku zaliczono środki pomocowe jako odrębny składnik środków publicznych,
- 2) w budżecie państwa środki z pomocy bezzwrotnej będą włączone do dochodów jako odrębna pozycja przeznaczona na finansowanie określonych wydatków związanych z realizacją programów strukturalnych. Druga część finansowania tych programów będzie pochodzić z krajowych środków budżetowych,
- 3) środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej będą gromadzone na odrębnym bieżącym rachunku bankowym,
- 4) wykorzystanie środków będzie podlegać procedurom kontrolnym analogicznym jak dotacje udzielane z budżetu państwa,
- 5) środki te będą rozliczane i ewentualne nadpłaty lub sumy wykorzystane na cele inne niż określone w programie będą podlegać zwrotowi na odrębny bieżący rachunek bankowy.

W ten sposób zachowana zostanie zasada odrębnego traktowania środków z bezzwrotnej pomocy zagranicznej, przy jednoczesnym poddaniu ich procedurom kontrolnym właściwym dla wykonania budżetu państwa.

Dodać należy, że każde państwo członkowskie UE stosuje własne prawo budżetowe, w którym z reguły środki pochodzące z Unii Europejskiej są częścią budżetu. Kraje, które próbowały stworzyć odrębny od budżetu państwa system transferu i kontroli środków unijnych były zmuszone do wycofania się z tego systemu. Chcąc uniknąć takiego rozwoju sytuacji w ustawie o finansach publicznych dążono do stworzenia układu łączącego środki pomocowe z budżetem państwa. Przewodniczący Komitetu Integracji Europejskiej uznał to rozwiązanie za nieprawidłowe postulując powołanie kilku funduszy celowych, które charakteryzują się mniejszymi możliwościami wykonywania bieżącej kontroli nad wykorzystaniem środków publicznych niż procedura zapisana w Ustawie o finansach publicznych.

Drugim kwestionowanym przez Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej rozwiązaniem jest sposób ustalania wielkości długu publicznego.

W zasadach sformułowanych w art. 2 Protokołu (nr 5) w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu uznano, że dług publiczny oznacza łączne zadłużenie sektora rządowego, skonsolidowane w ramach tego sektora, w ujęciu według nominału. Powoływany protokół jest załącznikiem do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Zakres sektora rządowego oraz składniki zadłużenia określa Europejski System Zintegrowanych Rachunków Ekonomicznych (ESA 1995). Jest to rozporządzenie Rady Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996r. Według zawartej tam definicji sektor rządowy w Unii Europejskiej obejmuje: rząd centralny, rządy stanowe, władze lokalne i fundusze zabezpieczeń społecznych, co odpowiada w ustawie o finansach publicznych sektorowi finansów publicznych. Zadłużenie wg powołanego wyżej ESA 1995 obejmuje: gotówkę i depozyty, papiery wartościowe inne niż udziałowe oraz pożyczki.

Ze względu na wymogi Konstytucji RP w ustawie do długu publicznego wliczone zostały także zobowiązania wynikające z gwarancji i poręczeń udzielonych przez Skarb Państwa. Przyjęta definicja jest zatem szersza od zalecanej w UE.

Jest to rozbieżność lecz działająca w kierunku zaostrzenia polskich norm ostrożnościowych w porównaniu z unijnymi. W ustawie proponuje się zresztą obliczanie długu również z wyłączeniem zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji. Zważywszy na przytoczone fakty nie wydaje się zasadne wysuwanie argumentu, że norma ostrzejsza nie jest zgodna ze stosowaną w Unii Europejskiej tendencją do działania na rzecz równoważenia budżetów państw członkowskich oraz państw ubiegających się o członkostwo.

SKUTKI FINANSOWE PROPONOWANEJ REGULACJI

Największe nakłady związane z wdrożeniem ustawy o finansach publicznych wynikają z regulacji wymagających ujednoczenia zasad rachunkowości i klasyfikacji przychodów i rozchodów oraz dochodów i wydatków jednostek zaliczonych do sektora finansów publicznych. Za koszt dodatkowy można również uznać nałożone ustawą obowiązki sprawozdawcze i publikacyjne.

Należy jednak podkreślić, że większość jednostek sektora finansów publicznych działa już według jednolitego systemu księgowości, a w wielu system ten jest właśnie tworzony (np. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, czy Kasy Chorych), dlatego nie przewiduje się, aby koszty ujednoczenia systemu księgowości i klasyfikacji pociągnęły za sobą nakłady wyższe niż 30 mln zł. Pokreślić należy, również w powstających jednostkach samorządu terytorialnego systemy te będą dopiero budowane. Koszty będą musiały być i tak poniesione w ciągu dwóch nadchodzących lat.

Większość jednostek opracowuje już informacje o wykonaniu swych budżetów bądź planów finansowych, a zatem i koszty publikacji nie będą rosły w zbyt dużym tempie. Z dużym przybliżeniem łączne koszty wdrożenia można oceniać poniżej 50 mln zł.

Równocześnie wprowadzenie procedur proefektywnościowych i dyscyplinujących może przynieść znaczące korzyści. Jedynie powstrzymanie tempa narastania zadłużenia w jednostkach podsektora rządowego pozwoli odzyskać w skali roku prawie 2.5 mld zł, które będzie można przeznaczyć na sfinansowanie wydatków prorozwojowych związanych z wykorzystywaniem środków z bezzwrotnej pomocy zagranicznej.

Biorąc pod uwagę, że dyscyplinowanie i racjonalizacja wydatków są procesem przynoszącym pozytywne rezultaty w dłuższym czasie, oszacowano, że w pierwszych latach wdrażania ustawy można zyskać dużo skromniejsze oszczędności w angażowaniu środków publicznych. Oceniono je zaledwie na ok. 250-300 mln zł, ale nawet przy tych wysoce ostrożnych ocenach zyski z wdrożenia ustawy przewyższają związane z wdrożeniem wydatki kilkakrotnie.

Projekt ustawy konsultowany był ze stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu (Zespołem do spraw Reformy Finansów Samorządu Terytorialnego).

Strona samorządowa zgłosiła szereg uwag do projektu ustawy, które w większości zostały przyjęte i uwzględnione w projekcie ustawy. Postulowała między innymi o wprowadzenie w Dziale IV rozdziale 2 (Procedury ostrożnościowe i sanacyjne) zmian umożliwiających kontynuację realizacji wieloletnich kredytów inwestycyjnych w gminach niezależnie od relacji długu publicznego do produktu krajowego brutto.

Ta propozycja zmian nie została uwzględniona.

**MINISTER
PRZEWODNICZĄCY KOMITETU
INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
RYSZARD CZARNECKI**

Sekt. Min. RCz/ *1428* /98/DHPiST/mg

Warszawa, 1998.05.11

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o finansach publicznych i o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedłożonymi projektami ustaw (RM-10-36,37-98), pozwalam sobie przekazać następujące uwagi:

I. Projekt przedłożonej ustawy o finansach publicznych reguluje kluczowe zagadnienia z punktu widzenia uregulowań obowiązujących w Unii Europejskiej dotyczących unii gospodarczej i monetarnej. W zakres tych regulacji wchodzi postanowienia Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE)- artykuły 104a i 104c oraz 109j, protokoły dodatkowe do Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) - a także postanowienia wykonawczych rozporządzeń Rady Unii Europejskiej. Regulacje te definiują pojęcia długu publicznego, instrumentów zadłużenia oraz określają warunki na jakich instytucje państwowe mogą zaciągać dług.

II. W części projektu ustawy zawierającej postanowienia dotyczące finansów publicznych nie została sformułowana czytelna definicja finansów publicznych, która ma decydujące znaczenie dla rozgraniczenia sektora publicznego od prywatnego. Dla uczestnictwa Polski w

jednolitym rynku wewnętrznym Unii Europejskiej odgrywa to istotną rolę. Definicja zawarta w art. 6 projektowanej ustawy zakłada, że przez finanse publiczne rozumie się operacje finansowe i kwoty tzw. organów finansowych. Błędnie określone są podmioty należące do finansów publicznych, z których wyłączono m.in. przedsiębiorstwa publiczne (art. 5 ust. 1), chociaż zaliczono je do sektora publicznego (art. 32 ust. 1).

IV. Pojęcie długu sektora finansów publicznych zostało w art. 9 projektu ustawy sformułowane w sposób sprzeczny z art. 104c TWE oraz z art. 1 Protokołu w sprawie procedury unikania nadmiernego deficytu dołączonego do Traktatu o Unii Europejskiej. W art. 9 projektu ustawy z długu publicznego wyłączono zobowiązania z tytułu poręczeń i gwarancji. Jest to wyłączenie błędne, gdyż na podstawie wskazanych przepisów wspólnotowych zobowiązania z tytułu gwarancji i poręczeń należą do długu publicznego, który nie może przekroczyć 60% PKB. Autorzy projektu ustawy w art. 34 i 67 ust. 6 wracają wprawdzie do kwestii długu publicznego mówiąc o długu publicznym Skarbu Państwa oraz długu sektora finansów publicznych łącznie z udzielonymi poręczeniami i gwarancjami, a więc pomijając definicję sformułowaną w art. 9 projektu ustawy, pogłębia to jednak nieuporządkowanie definicyjne i pojęciowe obecne w projekcie ustawy. Dotyczy to także art. 102 ust. 6 pkt 1 projektu ustawy.

V. W dziale II projektu ustawy została sformułowana zasada jawności i przejrzystości finansów publicznych. W prawodawstwie Unii Europejskiej i państw członkowskich akcentuje się konieczność przestrzegania postulatów legalności i gospodarności. Ograniczenie się do jawności i przejrzystości prowadzi do wyeliminowania przesłanek materialnych i zastąpienia ich przesłankami czysto formalnymi.

VI. W odniesieniu do części projektu ustawy należy poczynić uwagę o metodologii opracowywania projektu budżetu. Ustawodawstwa budżetowe państw członkowskich Unii Europejskiej i prawo budżetowe Unii Europejskiej podkreślają konieczność uwzględniania analizy kosztów i korzyści w toku prac nad projektem budżetu. Takie postanowienie powinno *expressis verbis* znaleźć się w projekcie opiniowanej ustawy (art. 80 projektu ustawy).

VII. W art. 60 pkt 15 do dochodów budżetowych zaliczone zostały środki z bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Kwestia ta wymaga wyjaśnienia w kontekście pomocy finansowej Unii Europejskiej. Regułą gospodarki budżetowej Wspólnot Europejskich jest zasada uniwersalizmu dochodów, tj. nie wiązania ich u źródła z przeznaczeniem. Tymczasem bezzwrotna pomoc zagraniczna ma z reguły charakter celowy, gdyż jej przeznaczenie jest z góry określone. W takim przypadku dochody z tej pomocy nie mogą stanowić źródła dochodów budżetowych, lecz powinny one być ujęte w ramach powołanego na podstawie odrębnej ustawy funduszu celowego. Prawo budżetowe Wspólnot Europejskich w art. 4 i 27 formułuje zasadę uniwersalizmu dochodów. Należy to uwzględnić w kontekście bezzwrotnej pomocy pochodzącej z budżetu Wspólnot. W związku z koniecznością zmiany art. 60 poprzez wykreślenie pkt. 15, także pkt 3 art. 2 ust. 3 powinien podlegać wykreśleniu. Jest to konsekwencją braku czytelnej definicji finansów publicznych oraz zatarcia różnic między dochodami publicznymi a dochodami budżetowymi.

VIII. W odniesieniu do ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego należy poczynić następujące uwagi:

1/ Wśród źródeł dochodów gmin wymienia się podatki i opłaty oraz fakultatywnie subwencje (art. 6 i 7 projektu ustawy). Nie jest to skorelowane z art. 22 ust. 2 projektu ustawy o

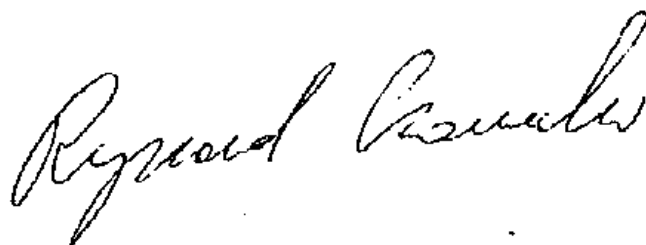
finansach publicznych, który stanowi o obligatoryjności subwencji dla samorządu terytorialnego. Jest to istotny problem ustrojowy, także w związku z odpowiednimi regulacjami w krajach Unii Europejskiej.

2/ Subwencje celowe ograniczają się do finansowania zadań oświatowych i drogowych oraz powiatowych służb, inspekcji i straży. Reszta miałaby być uzupełniana subwencją ogólną (art. 16 i 41 projektu ustawy). W zakresie regulacji subwencji uporządkowania wymaga ich systematyka i to w wersji porównywalnej z prawem budżetowym Unii Europejskiej.

IX. W konkluzji należy stwierdzić, że art. 2 ust. 3 pkt 3, art. 9 i art. 60 projektu ustawy o finansach publicznych są sprzeczne z prawem europejskim.

Projekt ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego pozostaje zasadniczo w zgodzie z prawem europejskim

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pan
Leszek Balcerowicz
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Finansów

.....
Projekt skierowany w trybie art. 33 ust. 4 Regulaminu Sejmu RP
.....

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 18 maja 1998 r.

Cena - 3,51 zł + 22% VAT

